

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Neft
nə qədər
ucuzlaşacaq?

yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11 aprel 2025-ci il Cümə № 60 (8670) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Bakıda Türkiyə və İsrail
danışqlarının pərdəarxası**

Ankara və Təl-Əviv
temaslara
başlayıb

yazısı səh.6-da

**Üç paytaxtdakı
anti-Azərbaycan təşkilatı**

yazısı səh.9-da

**Xanlar Vəliyev bu gün
yeni vəzifə təyinatı alır**

yazısı səh.3-də

**Azərbaycan Avropa Şurasına
şərtlərini sərtləşdirdi**

yazısı səh.4-də

**Hərbi prokuror vəzifəsinə
üç namizəd**

yazısı səh.3-də

**Prezident seçkilərə
beynəlxalq müdaxilədən
nələr deyib?**

yazısı səh.4-də

**Vaşinqtonun Cənubi
Qafqaz tərəddüdü**

yazısı səh.11-də

**Ölkəmiz kiberhücumların
hədəfində**

yazısı səh.12-də

Trampın yeni böhran qorxusu

yazısı səh.11-də

**Rusiya mayda Zəngəzura
yerləşir iddiası**

yazısı səh.13-də

**Xəstə gəncləri əsgərliyə
necə aparıblar?**

yazısı səh.14-də

**Azərbaycana "Rusiya
Şengeni" tətbiqi gözlənilir**

yazısı səh.6-da

AZƏRBAYCAN PAŞINYANDAN SONRAYA HAZIRLAŞMALIDIR

Nikolun və hakim partiyanın reytingi sürətlə azalmaqdadır; Ermənistanda 2026-cı il seçkilərində revanşistlərin qalib gələ biləcəyi ilə bağlı proqnozlar və analitik hesablamalar fonunda sülh müqaviləsinin imzalanacağı da sual altındadır

yazısı səh.7-də

Kreml yeni ittifaq yaradır - Bakı da müzakirələrdə

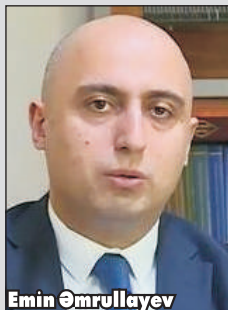
Rusiya Avrasiyada yeni hərbi-siyasi və iqtisadi güc mərkəzi yaratmağa çalışır; Putinin bu ideyası reallaşa və Azərbaycan həmin blokda yer ala bilərmi?

yazısı səh.8-də

**Qutsulu
Azərbaycan
hakimiyyəti
azad etdirib? -
detallar**

yazısı səh.5-də

Emin Əmrullayev

**Nazirin
sensasion
etirafı: pul da
yoxdur, elm də...**

yazısı səh.10-da

**Xələfovun
Putinin
köməkçisinə
apardığı mühüm
mesajlar**

yazısı səh.9-da

Bu halda universitet oxuyanlar əsgər gedəcəklər

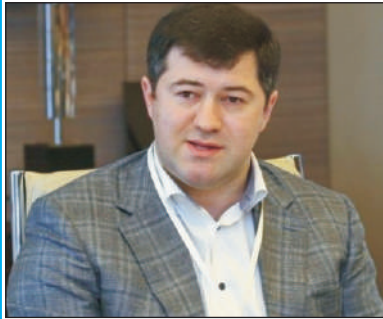
Məlum olduğu kimi, Azərbaycanda təhsilə görə hərbi xidmətdən möhlət hüququnun verilməsi ilə bağlı qanunvericilikdə bir sıra dəyişikliklər edilib. “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Qanuna edilən dəyişikliklərə görə, təhsil alan hərbi xidmətə çağırış üçün möhlət yaşı müxtəlif səbəblərə görə dəyişəcək.

Qanuna əsasən, bakalavrlar üçün 24 yaş, magistrılar üçün isə 26 yaş həddi var. Bu yaşlardan sonra vətəndaş müvafiq pildə təhsil alsada, əsgər aparılır.

Bəs bu qanun qəbul olunana qədər təhsil alan şəxslər necə olacaq?

Bakupost.az xəbər verir ki, məsələ ilə bağlı Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin İctimaiyyətlə Əlaqələr və Beynəlxalq Münasibətlər şöbəsinin rəisi Pərviz Sədrəddinov Milli.Az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirib ki, əgər 29 dekabrda əvvəl, yəni fərman imzalanmamışdan əvvəl vətəndaş ali məktəbə qəbul olub və bu barədə arayışı qeydiyyatda olduğu müvafiq bölməyə təqdim edibse, ona möhlət verilir və bu qanun onlara şamil olunmur. “Yəni onlar təhsili davam etdirəcəklər. Amma sonradan qəbul olan vətəndaşlar varsa, onlar yaş limitinə uyğun olaraq hərbi xidmətə cəlb olunacaqlar”.

Azərbaycanlı sabiq məmur ruslara qarşı müharibədə

722 milyon qırvna (təxminən 29 milyon 672 min manat) məbləğində rüşvət almaqda təqsirləndirilən Ukraynanın Dövlət Fiskal Xidmətinin keçmiş rəhbəri Azərbaycan əsilli Roman Nəsirov könüllü olaraq Silahlı Qüvvələrə qoşulub.

Bu barədə “Transparency International Ukraine” təşkilatı məmurların vəkillərinə istinadən sosial şəbəkədə məlumat yayıb.

“Müdafiə tərəfi qeyd edib ki, Nəsirov səfərbərlik zamanı Ukrayna Silahlı Qüvvələri sıralarına çağırılıb, ona görə də məhkəməyə gələ bilmir. O, bunu könüllü edib. Həmçinin bu əsasda müdafiə tərəfi prosesə xitam verilməsi barədə vəsatət verib”, - məlumatda deyilir.

Məhkəmə məlumat toplamaq üçün bu məsələyə baxılmasını təxirə salıb. Növbəti iclas aprelin 11-nə təyin edilib. Roman Nəsirov iş adamı Oleq Baxmatyukun şirkətlərinə ƏDV-nin ödənilməsi üçün 722 milyon UAH məbləğində rüşvət almaqda ittiham olunur.

Nəsirovun işi məhkəmə araşdırması mərhələsindədir və hökm oxunmaq üzrədir.

QAI-nin müraciəti BMT-nin rəsmi sənədi kimi yayılıb

Qərbi Azərbaycan icmasının “Qaçqınlıq və Qadınlar” mövzusunda keçirdiyi konfransın iştirakçıları adından beynəlxalq ictimaiyyətə müraciəti BMT-nin Baş Assambleyasının və Təhlükəsizlik Şurasının rəsmi sənədi kimi yayılıb.

Bu barədə Qərbi Azərbaycan İcmasından məlumat verilib. Bildirilib ki, sənədin BMT-nin ali orqanlarının rəsmi sənədi kimi yayılması Qərbi Azərbaycan məsələsi üzrə beynəlxalq məlumatlılığın artırılmasında mühüm rol oynayır.

Qeyd edək ki, bu il martın 1-i Qərbi Azərbaycan İcması Qadınlar Şurasının təşkilatçılığı ilə onlayn formatda “Qaçqınlıq və Qadınlar” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü ərəfəsində keçirilən konfransın məqsədi beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini qərbi azərbaycanlı qadınların etnik təmizləməyə məruz qalmaları və öz evlərinə qayıda bilməmələrindən irəli gələn hüquqpozuntlarına cəlb etmək idi.

Prezidentlə xanımı Türkiyədə

Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə 4-cü Antalya Diplomatik Forumunda iştirak etmək üçün Türkiyədə işgüzar səfərdədir.

Antalya Beynəlxalq Hava Limanında Prezident İlham Əliyevi və birinci xanım Mehriban Əliyevanı Antalya şəhərinin valisi Hulusi Şahin və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Forumun rəsmi saytında yer alan məlumata əsasən, Prezident İlham Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev, Prezidentin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov, xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və digər rəsmi şəxslər yer alır.

Azərbaycan KİV rəhbərlərindən bəziləri də forumun işini müşahidə etmək üçün dəvət edilib.

Sarıcalıya köçənlərə evlərinin açarları verildi

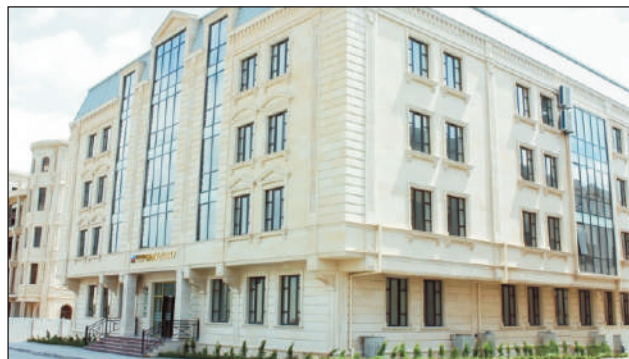
“Böyük Qayıdış” proqramı çərçivəsində işğaldan azad olunmuş torpaqlara keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışı davam edir.

Bu gün növbəti köç karvanı ilə Ağdam rayonunun Sarıcalı kəndinə çatan ailələrə yeni tikilmiş fərdi yaşayış evlərinin açarları təqdim edilib.

Bu mərhələdə Sarıcalı kəndinə 39 ailə - 153 nəfər köçürülüb. Sarıcalıya köç karvanı ilə qayıdanlar respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət olub.

Ailələrə evlərinin açarlarının təqdimatı mərasimində Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Bu universitet cərimələndi

Qərbi Kaspi Universiteti cərimələnib.

Modern.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, buna səbəb ali təhsil müəssisəsinin 2023-cü il üzrə maliyyə hesabatlarını dərc etməməsi olub.

Universitet barədə 28 fevral 2025-ci ildə tərtib edilən protokol məhkəmə tərəfindən təsdiq edilib. İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 462.1-ci (Mühasibatlıq subyektinin maliyyə hesabatlarının və icra hakimiyyəti orqanının maliyyə hesabatlarının və fəaliyyət prosesinin idarə edilməsinə (quruma) və Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına təqdim edilmiş digər hesabatların və məlumatların hazırlanması, təqdim edilməsi, təsdiq edilməsi, daxil edilməsi və əlavə hesabatlarda qanuna əsasən tələb olunan digər məlumatlar, Respublika Qanununun tələblərinə uyğun olaraq mühasibat uçotunun aparılmasına görə) maddəsi ilə tərtib edilən protokol Səbail Rayon məhkəməsində təsdiq edilib.

Qərbi Kaspi Universiteti sözügedən maddə üzrə 1500 manat məbləğində cərimələnib.

Bakıda yağış yağacaq

Bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, ararib tutulacağı, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, gecə və səhər bəzi yerlərdə ararib yağış yağacağı ehtimalı var. Güclü şimal-qərb küləyi gündüz mülayim şimal-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 6-8° isti, gündüz 10-13° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 756 mm cive sütunundan 761 mm cive sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət 70-80% olacaq.

Güləşçimiz Avropa çempionu oldu

Azərbaycanın sərbəst güləşçisi Giorgi Meşvildişvili Slovakiyanın paytaxtı Bratislavada keçirilən Avropa çempionatında qızıl medal qazanıb.

125 kiloqram çəki dərəcəsinə çıxış edən idmançı finalda gürcüstanlı Solomon Manaşviliyə qalib gəlib.

Həlləddici görüşdə Daurən Kuruqlıyevə (Yunanıstan) uduzan Osman Nurməhəmmədov (92 kiloqram) ikinci yerlə kifayətlənib. Ağanəzər Novruzov (74 kiloqram) isə bürünc medal uğrunda qarşılaşmada Ramazan Ramazanov (Bolqarıstan) üstələyərək, Avropa üçüncüsü olub.

Qeyd edək ki, daha əvvəl sərbəst güləşçilərdən İslam Bazarqanov (57 kiloqram), Əli Rəhimzadə (65 kiloqram) və Kənan Heybətov (70 kiloqram) bürünc mükafata sahib çıxıblar.

Avropa çempionatına aprelin 13-də yekun vurulacaq.

Bu müəllimlər bir fəndən imtahan verəcəklər

“İkili ixtisasa malik müəllim yalnız bir ixtisas üzrə sertifikatlaşdırmadan keçibse, bu, onun növbəti beş il ərzində pedaqoji fəaliyyətini davam etdirməsinə imkan verir. Əsas meyar kimi müəllimin işə qəbul olduğu ixtisas götürülür. Bu, eyni zamanda, qanunvericiliyin tələbi-dir”.

Bunu Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin şöbə müdiri müavini Nurlan İsmayılı deyib.

“Məsələn, fizika-riyaziyyat ixtisası üzrə çalışan bir müəllim ötən il riyaziyyat fənni üzrə sertifikatlaşdırmadan uğurla keçibse, artıq bu il fizika fənni üzrə həmin prosesə cəlb olunmayacaq. Bu halda müəllim qarşıdakı beş il ərzində hər iki fənni tədris etmək hüququna malik olacaq”, - o bildirib.

Xanlar Vəliyev bu gün yeni vəzifə təyinatı alır

Sabiq hərbi prokuror Konstitusiya Məhkəməsinin ən qocaman hakimi Rafael Qvaladzenin yerinə keçir

Hərbi prokuror kimi səlahiyyət müddəti başa çatan Xanlar Vəliyevin Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi təyin olunması dəqiqləşib. Milli Məclisin dünənki iclasında bu məsələ gündəliyə daxil edilib. X. Vəliyevin kimin yerinə təyinatı da dəqiqləşib. O, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 1-ci dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni ilə təltif edilən Rafael Qvaladzeni əvəzləyəcək.

Rafael Qvaladze 1 yanvar 1948-ci ildə Gürcüstanın Laqodexi şəhərində anadan olub. 1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsini bitirib.

Əmək fəaliyyətinə 1971-ci ildə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinə başlayıb. Həmin ildən 1985-ci ilədək Ali Məhkəmədə baş məsləhətçi, şöbə reisi vəzifələrində çalışıb. 1985-ci ildən 1990-cı ilə qədər Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifə-

sində işləyib. 1990-cı ildən 1992-ci ilədək Azərbaycan Respublikasının prokurorluq və ədliyyə orqanlarında müxtəlif vəzifələrdə çalışıb. 1992-ci ildən 1998-ci ilədək Ali Məhkəmədə şöbə reisi olub.

14 iyul 1998-ci ildə Milli Məclisinin qərarı ilə Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin edilib. Milli Məclisin 22 iyun 2010-cu il tarixli qərarı ilə yenidən Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin olunub.

Ailəlidir, iki övladı var.

Yada salaq ki, Konstitusiya Məhkəməsi hakimlərinin vəzifədə olmasının yaş həddi 70-dən 75-ə qaldırılıb. Konstitusiya Məhkəməsinin 75 yaşına çatmış hakimi Konstitusiya Məhkəməsinin yeni hakimi təyin olunanaqədər, lakin altı aydan çox olmayan müddətdə vəzifələrini icra etməyə davam edəcək.

Həmçinin Konstitusiya Məhkəməsi hakimi 75 yaşına çatdıqda səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi zaman o, istifadədə olan Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi sayılacaq.

Qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən, Konstitusiya Məhkəməsi hakiminin vəzifədə olmasının yaş həddi 70-dir. Konstitusiya Məhkəməsinin 70 yaşına çatmış hakimi Konstitusiya Məhkəməsinin yeni hakimi təyin olunanaqədər vəzifələrini icra etməyə davam edir.

Konstitusiya Məhkəməsinin sədri Fərhad Abdullayev 67 yaşındadır. O, 5 dekabr 1958-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. 25 iyun 2003-cü ildə və 24 iyun 2013-cü ildə Milli Məclisin təsdiqindən son-

ra Prezidentin fərmanı ilə Konstitusiya Məhkəməsinin Sədri vəzifəsinə təyin edilib.

Sədrin müavini Sona Salmanova isə 69 yaşındadır. O, 14 iyul 1998-ci ildə Milli Məclisin qərarı ilə Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi, Prezidentin 16 dekabr 2005-ci il tarixli sərəncamı ilə Konstitusiya Məhkəməsinin sədr müavini təyin edilib.

Hakim Humay Əfəndiyeva 50 yaşındadır. O, 2021-ci ildə Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin olunub. Rövşən İsmayilov isə bu il 55 yaşını qeyd edəcək. O, 2010-cu ildən hakimdir.

Digər hakimlər - Ceyhun Qaracayev 60, Kamran Şəfiyev 59 yaşındadırlar.

Ötən il hakim təyin edilən Fikrət Məmmədov isə bu il 70 yaşını qeyd edəcək.

2012-ci ildə Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi təyin edilən İsa Nəcəfov 1952-ci il təvəllüdüdür. Şərrur rayonundan olan hakim bu il 73 yaşını qeyd edir.

Konstitusiya Məhkəməsinin ən qocaman hakimi isə Rafael Qvaladze (77 yaş) sayılırdı.

■ "Yeni Müsavat"

Azərbaycanın ilk hərbi prokurorunun qətl

1992-1993-cü illərdə Hərbi Prokurorluğa rəhbərlik edən Rövşən Əliyev Hacı Məmmədovun dəstəsi tərəfindən qətlə yetirilib

Baş prokurorun müavini - Azərbaycanın hərbi prokuroru Xanlar Vəliyevin səlahiyyət müddəti başa çatıb və o, təqaüdə göndərilib. Modern.az Azərbaycanın hərbi prokurorlarını araşdırıb.

Azərbaycanın ilk hərbi prokuroru Rövşən Əliyev olub. O, 1977-ci ildə Nəsimi Rayon Prokurorluğunda müstəntiq kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. Sonralar prokuror-kriminalist, istintaq idarəsinin reisinin və Bakı şəhər prokurorunun birinci müavini, baş prokurorun müavini və hərbi prokuror vəzifələrinə qədər yüksəlib. 1992-1993-cü illərdə Hərbi Prokurorluğa rəhbərlik edib. Rövşən Əliyev 1995-ci ildən ömrünün sonuna kimi Baş Prokurorluğun ağır cinayətlərə dair istintaq idarəsinin kriminalistika şöbəsinin reisi və idarə reisinin müavini vəzifələrində çalışıb. O, 2002-ci ilin 13 martında Hacı Məmmədovun dəstəsi tərəfindən qətlə yetirilib.

1992-ci ildən Respublika hərbi prokurorunun 1-ci müavini vəzifəsində çalışan Nizami Təhməzov 1993-1995-ci illərdə hərbi prokuror olub. O bu təyinatdan əvvəl Ağdam, Şahbuz, Kürdəmir, Neftçala, Lənkəran və Bakının Əzizbəyov rayon prokurorluğunda müstəntiq işləyib. Daha sonra Baş Prokurorluqda şöbə prokuroru vəzifəsinə irəliləyib. 1984-cü ildə Bakı şəhər prokurorluğunda mühüm işlər müstəntiqi vəzifəsinə təyin olunan Nizami Təhməzov həmin vəzifədə 1992-ci ilə kimi çalışıb. Nizami Təhməzov 25 avqust 1993-cü ildə H. Əliyevin fərmanı ilə hərbi prokuror təyin olunub. O, 2018-ci ildə 70 yaşında ürək çatışmazlığından dünyasını dəyişib.

1995-2000-ci illərdə respublika hərbi prokuroru vəzifəsini Ramiz Rzayev tutub. O, bundan əvvəl Nərimanov rayon Prokurorluğunda müstəntiq, Bakı şəhər Prokurorluğunun İstintaq İdarəsində baş müstəntiq, baş prokuror yanında xüsusi mühüm işlər üzrə müstəntiq, Deveci (indiki Şabran) və Beyləqan rayon prokuroru işləyib. 1995-2000-ci illərdə respublika hərbi prokuroru vəzifələrində çalışıb.

2000-2005-ci illərdə Azərbaycan hərbi prokuror vəzifəsini baş prokurorun müavini Siyasət Aliyevlə baş prokurorun digər müavini İlham Məmmədov müvəqqəti icra edib.

Xanlar Vəliyev isə 2005-ci ilin fevral ayından etibarən baş prokurorun müavini - Azərbaycan Respublikasının hərbi prokuroru təyin olunub. Onun yerinə hələ təyinat yoxdur.

■ "Yeni Müsavat"

Hərbi prokuror vəzifəsinə üç namizəd Ekspert: "Yeni hərbi prokuror elə addımlar atmalıdır ki, Hərbi Prokurorluğa inam artsın"

Baş prokurorun müavini - Azərbaycanın hərbi prokuroru Xanlar Vəliyevin səlahiyyət müddəti başa çatıb və o, təqaüdə göndərilib. Hələlik həmin vəzifəyə yeni təyinat yoxdur. Bəs hazırda hərbi prokurorun səlahiyyətlərini kim icra edir?

"Teleqraf" xəbər verir ki, Azərbaycanın hərbi prokurorunun 3 müavini var. Bunlar ədliyyə general-mayoru Şəfahət İmranov, ədliyyə general-mayoru Fuad Məmmədov və ədliyyə polkovniki Mehdi Hüseynzadədir.

Onlardan ən təcrübəli

Ş. İmranovdur. O, 1972-ci ildə Göyçay rayonunda anadan olub. 2005-ci ildən Hərbi Prokurorluqda çalışır. General-mayor 16 ildir hərbi prokurorun müavini. Ş. İmranov bu vəzifəyə 2009-cu il dekabrın 4-də o zaman baş prokuror olan Zakir Qaralovun əmri ilə

təyin edilib.

Hərbi prokurorun digər müavini ədliyyə general-mayoru Fuad Məmmədovun tərcümeyi-halı geniş ictimaiyyətə məlum deyil. Bilinən odur ki, Məmmədov Fuad Kamil oğlu 2020-ci ilin iyul ayından bu vəzifəni tutur. Onun təyinatı ilə bağlı əmri baş prokuror Kamran Əliyev imzalayıb. Bu təyinat qədər Hərbi Prokurorluqda şöbə reisi işləyib.

Hərbi prokurorun üçüncü

müavini Hüseynzadə Mehdi Tofiq oğludur. O, 19 may 1976-cı ildə Qazax rayonunun Barxudarlı kəndində anadan olub. 1997-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirib. 1999-cu ildən prokurorluq orqanlarına işə qəbul olunub. Həmin tarixdən Hərbi Prokurorluq sistemində çalışır.

T. Hüseynzadə 22.06.2010-cu ildə Tərtər hərbi prokuroru, 24.06.2013-cü ildə Respublika Hərbi Prokurorluğunun Ağır cinayətlərə dair işlər üzrə istintaq idarəsinin reisi, 07.07.2020-ci ildə isə Respublika Hərbi Prokurorluğunun Hərbi prokurorluqlarda istintaqa nəzarət şöbəsinin reisi vəzifəsinə təyin edilib. 2022-ci ilin mart ayında Baş prokuror Kamran Əliyevin əmri ilə hərbi prokurorun müavini vəzifəsinə təyinat alıb.

Hərbi Prokurorluğun say-tında müavinlərin sıralaması belədir:

Şəfahət İmranov
Mehdi Hüseynzadə
Fuad Məmmədov.

Hazırda üç müavindən hansının hərbi prokuror təyin

ediləcəyi bilinmir.

Hərbi ekspert Üzeyir Cəfərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Hərbi Prokurorluğun rəhbərliyinə gətiriləcək şəxsin qarşısında çətin məsələlərin həlli durur: "İndiyə qədər Hərbi Prokurorluqla bağlı baş verənlər cəmiyyətdə bir-mənəli qarşılanmayıb. Hesab edirəm ki, yeni hərbi prokuror çalışmalıdır ki, Hərbi Prokurorluğun nüfuzunu qaldırsın, elə addımlar atmalıdır ki, Hərbi Prokurorluğa inam artsın".

Hərbi ekspert deyib ki, yeni hərbi prokuror çox böyük işlər görməlidir ki, bəzi proseslər sürətlənsin: "Nizam-intizamın gücləndirilməsi, rüşvət və korrupsiyanın aradan qaldırılması kimi məsələləri həll etməli olacaq. Kim olmasından asılı olmayaraq, elə kadr olmalıdır ki, Hərbi Proku-

rorluqla bağlı cəmiyyətdə olan gözləntiləri doğrultsun".

"Ümumiyyətlə, Hərbi Prokurorluğun ayrıca qurum kimi fəaliyyətinə ehtiyac varmı" sualına hərbi ekspert belə cavab verib: "Müstəqil dövlətin hərbi sahədə baş verən cinayətləri araşdırmaq üçün ayrıca bir qurumu olmalıdır. Amma Hərbi Prokurorluq da elə işlər görməlidir ki, cəmiyyətdə müsbət qarşılan-sın. Əksli olanda cəmiyyətdə də bir xəyal qırığı, narahatlıq yaranır. Şəxsi yanaşmam belədir ki, Xanlar Vəliyevlə bağlı məsələlər hələ uzun illər müzakirə olunacaq. Onun Konstitusiya Məhkəməsinə təyinat alması, ümumiyyətlə, Xanlar Vəliyevin fiqur olaraq qalması düşündürücüdür".

■ E. MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

“Bir kukla gətirib prezident kürsüsünə otuzdurmaq...”

Prezident seçkilərə beynəlxalq müdaxilədən nələr deyib?

Prezident İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumda seçkilərə müdaxilə texnologiyaları ilə bağlı sualı da cavablandırıb.

Prezident deyib ki, əvvəlki illərdə seçkilərə müdaxilə, necə deyirlər, texnoloji proseslə edilmirdi: “Amma müxtəlif çox sadə alətlər vasitəsilə edilirdi. Birincisi, Qərbin qeyri-hökumət təşkilatlarının Azərbaycana göndərdiyi pullar idi. İkincisi, Qərb mediasında anti-Azərbaycan təbliğatı, Prezident Trampın saxta xəbərlər mənbəyi adlandırdığı “Vaşinqton Post”, “Nyu York Tayms” kimi nəşrləri, təbii ki, Fransanın hökumətyönlü “Figaro” və “Le Monde” kimi saxta mediaları elə bir ab-hava yaratmaq istəyirdilər ki, guya Azərbaycanda diktaturadır, demokratik təcrübə yoxdur, insan haqları vəhşicəsinə pozulur, müxalifət mələkdir, hakimiyyət isə şeytandır”.

2005-ci ildə Azərbaycandakı “narıncı inqilab” cəhdlərinin ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən təşkil olunduğunu bildiren İlham Əliyev indi bunun üçün bir şəraitin olmadığını vurğulayıb: “İndi bunu etmək daha çətinidir. Çünki birincisi, biz maliyyə sisteminə tam nəzarət edirik. İkincisi, yerli QHT-lərə, əslində müxalifətin qollarına verilən bütün qrant adlanan vəsaitlər indi qeydiyyatdan keçməlidir. Burada pul qaçaqmalçılığı çox çətinidir. Amma təəssüf ki, bəzi Qərb təşkilatları hələ çox “yaradıcıdırlar”. Beləliklə, onlar müxtəlif kuryerlər vasitəsilə buraya pul daşımağın yeni yollarını tapıblar. Onlar bu pulu əsasən Gürcüstan vasitəsilə gətirirdilər. Gürcüstan deyəndə, pulun Gürcüstan tərəfindən ayrıldığını söyləmək istəmirəm. Bu, Gürcüstanda hələ də fəaliyyət göstərən Qərb qeyri-hökumət təşkilatlarındandır - xaricilərin nəzarətində olan Gürcüstan bankları vasitəsilə. Adsız kredit kartları və nağd pullar vəziyyətin sabitliyini pozmaq üçün buraya gətirilir. Amma bunun izinə düşəndə, hüquq-mühafizə orqanlarımız həmin pul qaçaqmalçılarını məsuliyyətə cəlb edəndə bizi ittiham etməyə başlayırlar ki, guya biz bəzi qeyri-demokratik işlər görürük. Azərbaycanda vəziyyət belə idi. Ümidvaram ki, bu bitəcək, çünki tamamilə faydasızdır, mənası yoxdur. Kimin kim olduğunu hamı bilir. Amma buna baxmayaraq, bizdə zamanət yoxdur ki, onlar bir gün yenə də bir kukla gətirib prezident kürsüsünə otuzdurmaq, sonra da yenidən Azərbaycanı istədikləri kimi idarə etmək fikrinə düşməyəcəklər”.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) yaz sessiyası bu həftə Strasburqda öz işinə başlayıb. AŞ PA-da fəaliyyətini bir il iki aydır dayandırmaq məcburiyyətində qalan Azərbaycan parlamentinin nümayəndə heyəti bu qurumla əlaqələri bərpa etməyi hələ düşünmür. Ötən ilin yanvarında AŞ PA Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsini təsdiqləməyib, buna qarşılıq olaraq, nümayəndə heyəti də bu qurumdakı fəaliyyətini qeyri-müəyyən müddətə dayandırdığını bəyan edib.

Azərbaycan Avropa Şurasına şərtlərini sərtləşdirdi

Ölkə rəhbəri Avropa Məhkəməsinin çıxardığı qərarların icra edilməyəcəyini dedi; hüquqşünas deyir ki...

Amma Azərbaycan ora da olmadığı halda, son qış sessiyasında da yenə ölkəmiz ittihamlara və əsassız hücumlara məruz qaldı. Rəsmi Bakı hesab edir ki, AŞ PA bu böhtan və ikili standartlar siyasətindən əl çəkməlidir.

“Azərbaycan Avropa Məhkəməsinin çıxardığı qərarları icra etməyəcək”.

Bunu aprelin 9-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumda çıxışı zamanı deyib.

Dövlət başçısı bunun səbəbini Azərbaycanın Avropa Şurası Parlament Assambleyasındakı (AŞ PA) nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin dayandırılması ilə izah edib.

“Nümayəndə heyəti assambleyanın iclaslarında iştirak etməsə və Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (AIHM) hakimlərinin seçilməsinə səs verə bilməsə, bu məhkəmənin Azərbaycanla bağlı çıxardığı qərarlar etibarsız sayılacaq. Biz səs vermə hüququndan məhrum. Biz bu hakimlərə səs verməmişik və onların kim olduğunu da bilmirik”, - İ. Əliyev qeyd edib.

Qeyd edək ki, Prezident bundan əvvəl də ölkəmizin Avropa Şurasından tamamilə çıxıb getməyi barədə xəbərdarlıq etmişdi.

Amma Avropa Şurasının insan haqları üzrə komissarı Maykl O'Flaherti AŞ PA-nın yaz sessiyasında da anti-Azərbaycan mövqə sərgiləyib.

O, Bakıda məhkəməsi geden xuntaçılarla bağlı danışdı. Komissar deyib ki, məhkəməni diqqətdə izləyir. O, AŞ PA adından qeyd edib ki, regionda hər bir insanın hüquqlarına diqqət yetirmək, eləcə də Qarabağda qayıtmaq istəyənlərin qaydısını təmin etmək lazımdır.

Fransanın Strasburq şəhərində yerləşən, hakimləri Avropa Şurasına üzv ölkələrdən seçilən Avropa Məhkəməsi Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasına riayət olunmasına nəzarətə məsuldur. Azərbaycan 1949-cu ildə yaradılmış Avropa Şurasına 2001-ci ildə qoşulub, 2002-ci ildən Avropa Məhkəməsinin təsir dairəsindədir.

Deputat Kamran Bayramov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Prezident İlham Əliyev beynəlxalq forumda Avropa Şurası ilə bağlı Azərbaycanın gələcək mövqeyini aydın şəkildə ifadə edib, AIHM-də hakimlərin seçilməsində iştirak etmədikləri təqdirdə, bu məhkəmənin Azərbaycanla bağlı çıxardığı qərarların etibarsız sayılacağını vurğulayıb. Deputat xüsusilə qeyd edib ki, 30 ilə yaxın bir dövrdə Azərbaycanın 20 faiz ərazisi Ermənistan tərəfindən işğal saxlanılıb. Avropa təsisatlarının Fransa, Lüksemburq, İsveçrə kimi bir sıra dövlətləri isə Ermənistanın işğal, təcavüz siyasətinə, ərazimizdə erməni separatizminə birbaşa və dolayı yollarla dəstək

veriblər: “Baxmayaraq ki, Avropa Şurasının və Avropa İttifaqının nizamnamələrində, Avropa ölkələrinin daha sıx birliyinə ehtiyac duyulduğu, Avropa Konvensiyasında isə əsas məqsədin onun üzvləri arasında daha böyük birliyə nail olmaqdan ibarət olduğu

rici siyasətini gücləndirir və Azərbaycanın öz milli maraqlarını qoruma yolunda daha qərarlı addımlar atmasına şərait yaradır. Azərbaycanın Avropa Şurası ilə əlaqələrindəki bu cür problemlər, eyni zamanda, ölkənin beynəlxalq hüquq və ədalət prinsiplərinə

sadiq qalaraq, hər zaman öz suverenliyini müdafiə etməyə davam edəcəyini nümayiş etdirir. Nəticə etibarilə, Azərbaycan ikili standartların və ədalətsiz yanaşmaların qarşısında öz hüquqlarını daha da güclü şəkildə qorumağa, öz müstəqilliyini və beynəlxalq mövqeyini daha da möhkəmləndirməyə davam edəcək”.

Tanınmış hüquqşünas Çingiz Qənizadə deyir ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA-da iştirak etmədiyi halda Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin çıxardığı qərarları nə üçün tanımalıdır: “Mən vaxtilə nümayəndə heyətimizin tərkibində AŞ PA-da olarkən, ekspert qismində iştirak edərkən orada bəzi deputatların fəaliyyətini görmüşəm. Onlarla bəzi müzakirələr aparmışım. Onlara nəyisə sübut etmək çox çətin olub. Onlar bir neçə mənbədən informasiyanı alıb-onları maliyyələşdirən mənbələrdən-mövqə nümayiş etdirirlər. Bu da AŞ PA-nın imicinə ciddi zərbə vurur. Həyazıscasına ölkəmiz əleyhinə qərar verməkdən çəkinmirlər. Onlar min kilometrə uzaqdan başqa fikirlər səsləndirirlər. Bakıda mühakimə olunan erməni separatçıların fikirləri bir kənarda qalıb, fərziyyələrlə fikirlər irəli sürürlər. Eyni zamanda ermənilərin geri qayıdışları ilə bağlı məsələlər bunları narahat edir. Bəs 30 il müddətində məcburi köçkün həyatı sayan azərbaycanlıların müraciətinə niyə baxılmırdı? Yaxşı xatırlayıram, bir dəfə AŞ PA-nın hüquq komitəsində Krimla bağlı məsələ müzakirə edildəndə Qarabağla bağlı məsələni gündəmə gətirmək istədim. Dərhal da komitə sədri qeyd etdi ki, bu məsələ ilə ATƏT-in Minsk Qrupu məşğul olur. O zaman indi siz kimsiniz ki, burada mühakimə olunan ermənilərin məsələsinə və digər məsələləri səsləndirirsiniz? Bütün bunlarla bir daha AŞ PA göstərir ki, Azərbaycana olan münasibəti dəyişməyib. Qəzəbli olduqları açıq görünür. Erməni lobbisinin təsiri altında maliyyələşən AŞ PA-nın üzvü olan deputatlar hələ də Azərbaycana qarşı çirkin qarayaxma kampaniyasından istifadə edirlər. Belə hesab edərdim ki, Azərbaycan AŞ PA-ya qarşı münasibətdə çox haqlı mövqedədir. Gələcəkdə nə baş verəcəyini görəcəyik. Bu baxımdan da hesab edərdim ki, baş verən hadisələrdə günah AŞ PA-nın öz üzərinə düşür”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Qutsulu Azərbaycan hakimiyyəti azad etdirib? - detallar

Qaqauziya liderinin ev dustaqlığına buraxılmasında Bakının hansı rol oynadığı açıqlandı

Aprelin 9-da Qaqauziyanın rəhbəri Yevgeniya Qutsul ev dustaqlığına buraxılıb. O, martın 25-də Moldovanı tərk etmək istəyərkən saxlanılmış, 20 sutka həbs cəzası verilmişdi. Muxtariyyətin rəhbəri Rusiya, Türkiyə və ABŞ liderlərinə məktub yazaraq, dəstək istəmişdi. Həbs 2023-cü il seçki kampaniyası zamanı qanunsuz maliyyələşdirmə və saxtakarlıq işi ilə bağlıdır.

Qutsul Moldova hakimiyyətinin ona qarşı iş uydurduğunu bəyan edib. 2024-cü ilin martında ölkə prezidenti Mayya Sandu Qaqauziya başçısı-

nın hökumətə daxil edilməsi ilə bağlı sənədi imzalamaqdan imtina edərək, Qutsulun parlamentdə "iş olmadığını" söyləyib. Sandu Qutsulu "cinayətkar qruplaşmada işləmək"də ittiham edib. Moldova prezidenti Qaqauziyada keçirilən seçkilərdə Qutsulu dəstəkləyən "Şor" partiyasına istinad edib.

2023-cü ilin yayında Moldova Konstitusiya Məhkəməsi partiyayı konstitusiyaya zidd elan edib. "Şor" təmsilçiləri partiya qarşı bütün ittihamları siyasi motivli adlandırıblar. Qeyd edək ki, qaqauzlar türkdilli, pravoslav xristian inancına sahib olan qədim bir etnosdur. Onlar Oğuz türklərinə mənsub sayılırlar və dilləri Azərbaycan, Türkiyə türkcəsi ilə yaxınlıq təşkil edir. Qaqauzlar öz dillərinə "türk dili", özlərinə isə "türk" deyirlər. O baxımdan, Qutsulun müraciətində xüsusən Türkiyə lideri Ərdoğanın dəstək gözlənilirdi.

Diqqətçəkən maraqlı detal odur ki, Qaqauziya rəhbərinin ev dustaqlığına buraxıldığı gün Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov

Moldovanın Xarici İşlər Nazirliyinin dövlət katibi Sergey Mihov qəbul edib. Görüş zamanı Azərbaycan-Moldova əməkdaşlığının siyasi, iqtisadi, ticarət, enerji, humanitar aspektləri, münasibətlərin inkişaf perspektivləri, habelə regional və beynəlxalq məsələlər müzakirə olunub. Münhen Təhlükəsizlik Konfransında iştirakı çərçivəsində Moldovanın baş nazirinin müavini və xarici işlər naziri Mihail Popşoyla görüşünü məmnunluqla xatırlayan C. Bayramov ikitərəfli, eləcə də çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafında bu kimi təmasların, siyasi məsləhətləşmələr mexanizminin əhəmiyyətini qeyd edib.

İkitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsinin vacibliyi qeyd olunub, xüsusilə enerji təhlükəsizliyi sahəsi üzrə tərəfdaşlığın inkişaf perspektivlərindən istifadənin əhəmiyyəti vurğulanıb. Görüşdə həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Eyni gündə, Azərbaycan və Moldovanın xarici işlər nazirlikləri arasında siyasi məsləhətləşmələr aparılıb. Siyasi məsləhətləş-

mələrə Azərbaycan tərəfindən nazir müavini Samir Şerifov, Moldova tərəfindən isə dövlət katibi Sergey Mihov rəhbərlik edib.

Müşahidəçilər və təhlilçilər istisna etmirlər ki, "görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb" informasiyasında Qutsulun həbsi də yer ala bilər. Qaqauz liderinin Ərdoğanın müraciətindən sonra Türkiyənin ən yaxın müttəfiqi olan Azərbaycanın onun azadlığa buraxılmasını Moldova hökumətindən xahiş etməsi kifayət qədər mümkündür. Üstəlik, Bakı ilə Kişineu arasında əlaqələr yaxşı səviyyədədir. Yada salmaq yerinə düşər ki, Moldova prezidenti Bakıda keçirilən "COP29" konfransında da iştirak etmişdi.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanın bir sıra məsələlərdə barış rolunu oynadığı faktıdır. Elə son olaraq prezident ilk dəfə açıqladı ki, Türkiyə ilə İsrail arasında iki il qabaq barışığın əldə olunmasında rəsmi Bakı vasitəçilik edib. Niyə də Qutsulun azad edilməsi üçün də Moldovadan bunu istəməsin ki?! Yeri gəlmişkən, hələ

2021-ci ildə Türkiyədə keçirilən Antalya Diplomatiya Forumunda iştirakı çərçivəsində xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Qaqauz Muxtar Ərazisinin ovahtkı rəhbəri İrina Vlahla görüşmüşdü. Yeni Bakının muxtar bölgə ilə təmasları və diplomatik kanalları da var. Eyni zamanda hazırkı rəhbər Qutsulun 2023-cü ildə Azərbaycan Prezidentinə ad günü təbriki var. Bundan başqa, Qaqauziyada Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Çadır-Lunqa bələdiyyəsində mədəniyyət və təhsil mərkəzi inşa edilib.

Analitik Elxan Şahinoğlu da bu ehtimalı mümkün sayır. Onun "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Azərbaycan Türkiyə ilə İsrail arasında barışıq üçün vasitəçilik edibse, Qaqauziya liderinə görə də Moldovaya xahişimiz ola bilər: "Eyni zamanda Türkiyə bizə müraciət edə bilər ki, Azərbaycan Moldovadan Qutsulun azad olunmasını xahiş etsin. Nəzərə alaq ki, Azərbaycan Moldova ilə GUAM-da bir yerdədir, yeni rəsmi Bakı özü də bu müraciəti edə bilər. Qutsulun Rusiya prezidentinə də müraciət olmuşdu. Ancaq Moldova hökumətinin Moskva ilə münasibətləri soyuqdur, ona görə düşünürəm ki, Azərbaycan Rusiyanın xahişi etmiş olsun. Ona görə də Türkiyənin xahişinin nəzərə alınması mümkündür".

Məlumat üçün deyək ki, Qutsul 1986-cı ildə Moldovanın Vulkanesti rayonunun Etuliya kəndində anadan olub. İxtisasca hüquqşünasdır. O, 2023-cü ilin martında Qaqauziya başqanı (prezidenti) postuna "Şor" partiyasından namizəd olub və ikinci turda qalib gəlib. Sonradan

Bir millət, üç dövlət...

Şimali Kipr Türk Respublikasından Prezident İlham Əliyevə təşəkkür; **rusiyalı politoloq:** "Türkiyəyə arxadan zərbə vuruldu..."

Qazaxıstan, Türkmənistan və Özbəkistanın Kiprin yunan tərəfi ilə diplomatik münasibətləri gücləndirməsi son günlər ən çox müzakirə olunan məsələlərdəndir.

Qeyd edək ki, Şimali Kipr Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) müşahidəçi üzvüdür. 2024-cü ildə Şimali Kipr Prezidenti Ersin Tatar Bışekdəki TDT Zirvəsinə fəxri qonaq kimi qatılıb. O, Bakıda keçirilən tədbirlərdə də iştirak edib.

Prezident İlham Əliyev isə ADA-da keçirilən konfrans zamanı Şimali Kipr məsələsinə toxunub. Prezident deyib ki, Azərbaycan Şimali Kipr Türk Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatında müşahidəçi statusu almasında fəal rol oynayıb. "Biz bu məsələni fəal şəkildə müdafiə edən ölkələrdən. Prezident Tatar təşkilatın Şuşa şəhərində qeyri-rəsmi zirvə toplantısına dəvət olundu və orada iştirak etdi. Şimali Kiprin bayrağı da orada dalğalanırdı", - dövlət başçısı qeyd edib.

Dövlətimizin başçısı əlavə edib ki, Azərbaycanın siyasəti hər zaman aydın olub: "Biz hər zaman qardaşlarımızın yanındaıyıq. Bizim siyasətimiz hər zaman aydın olub. Bizim bu sahədə hər hansı başqa gündəliyimiz yoxdur. Biz yalnız qardaşlarımıza necə kömək edə biləcəyimiz haqda düşünürük ki, onlar öz dövlətlərini qoruyub saxlaya bilsinlər. Onlar buna tarix və əməlləri baxımından layiqdirlər. Şimali Kiprdəki qardaşlarımızı əmin etmək istəyirəm, biz hər zaman sizinlə olacağıq ki, ölkəniz müstəqil dövlət kimi təsis edilsin və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanınsın".

"Mərkəzi Asiyada Avropa Rusiyaya, eləcə də Türkiyəyə arxadan zərbə endirir. Bəzilərimiz Mərkəzi Asiya ölkələrinə Rusiya ilə Türkiyə arasında mübarizə məkanı kimi baxdığımız halda, orada Avropa həm Rusiya, həm də Türkiyəni vurur".

Axar az. xəbər verir ki, bunu **rusiyalı politoloq Sergey Markov** deyib. "Avropa Birliyi-Mərkəzi Asiya sammiti baş tutub. Və Şimali Kipr Türk Respublikasının müstəqillik hüququnu inkar edən qətnamə qəbul edilib. Bu, Türkiyədə fırtınaya səbəb olub. Axı bu Mərkəzi Asiya ölkələrinin demək olar ki, hamısı türkdilli dövlətlərin birliyində də var. Türkiyə ora çoxlu pul yatırır və orada lider olduğunu düşünür. Amma Avropa Mərkəzi Asiya ölkələrini Türkiyənin maraqlarına zərbə vurmağa məcbur etməyi öz üzərinə götürdü", - o bildirib.

Şimali Kipr Türk Respublikasının baş naziri Ünal Üstel Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə təşəkkür edib. O, Azərbaycanın Şimali Kiprə dəstəyinin həyatı əhəmiyyət daşıdığını bildirib.

"Can Azərbaycanın Prezidenti cənab İlham Əliyevin sözləri bizləri çox sevindirib. Türkiyə ilə birlikdə apardığımız mübarizədə Can Azərbaycanın Şimali Kipr Türk Respublikasının beynəlxalq aləmdə haqq etdiyi yeri alması üçün göstərdiyi dəstək həyatı əhəmiyyət daşıyır. Biz hər zaman açıq şəkildə ifadə edirik: biz bir millət, üç dövlətlik", - Ünal Üstel bildirib.

■ "Yeni Müsavat"

həmin partiya Moldovada konstitusiyaya zidd elan edilib və qapadılıb. Xanım Qutsul namizədliyini irəli sürdüyü gündən "Rusiyanın adamı" hesab edilib və onun seçki kampaniyasında bir sıra rus siyasətçiləri, eləcə də Rusiya mədəniyyət xadimləri fəal iştirak ediblər. Məsələn, Filipp Kırkorov, Nikolay Baskov, Stas Mixaylov kimi məşhur müğənnilər rus dilində Qaqauziyanın himnini oxuyub, buna videoklip çəkib, seçkilərin ikinci turunda xalqı Yevgeniya Qutsula səs verməyə çağı-

nıblar. Birinci turda o, əsas rəqibi Qriqori Uzundan 0,07% çox səs toplayıb və 26,47% səsle seçki birincisi olub. Mayın 14-də keçirilən ikinci turda Y. Qutsul 52,34% səsle qalib gəlib. Qutsul qiyabi olaraq 15 il həbs cəzasına məhkum edilmiş, konstitusiyaya zidd elan edilən, qaçaq olmaq İlan Şoron yaratdığı "Şor" partiyasına qarşı iki il əvvəl açılmış iş üzrə dindirilib. İ. Şor Qutsulun himayədarı, ağıl və maliyyə verəni hesab olunur.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Türkiyə və İsrail arasında Suriya ərazisində qarşidurmada yayınmaq məqsədilə yeni bir mexanizm yaradılması üçün danışıqlar başlayıb. Bu barədə Türkiyə Milli Müdafiə Nazirliyindəki mənbələr TRT-yə bildiriblər. Məlumatla görə, bu istiqamətdə ilk texniki görüş Bakıda baş tutub.

Mənbələr Suriya ərazisində planlaşdırılmayan insidentlərin qarşısını almaq üçün "qarşidurmazlıq mexanizmi" yaradılmasının gündəmdə olduğunu bildiriblər. Məlumatla görə, bu istiqamətdə ilk texniki danışıqlar aprelin 9-da Bakıda keçirilib.

Qeyd edək ki, bu təşəbbüs İsrailin Suriyadakı hərbi mövqelərə hücumları fonunda gündəmə gəlib. Türkiyə tərəfi isə vurğulayıb ki, onun əsas məqsədi Suriyanın ərazi bütövlüyünü qorumaq, bölgədə sabitliyi və təhlükəsizliyi təmin etmək, eyni zamanda terror təşkilatlarına qarşı mübarizədə Suriya hökumətinə dəstək olmaqdır.

Türkiyə Müdafiə Nazirliyi bölgədə həyata keçiriləcək bütün fəaliyyətlərin Suriya ilə qarşılıqlı razılaşma çərçivəsində və beynəlxalq hüquqa uyğun şəkildə aparıldığını, üçüncü ölkələri hədəf almadığını xüsusi vurğulayıb.

Bakıdakı bu görüş bölgədə gərginliyin azaldılması və diplomatik kanalların işə salınması baxımından əhəmiyyətli addım kimi qiymətləndirilir. Tərəflər arasında danışıqların davam etdirilməsi gözlənilir.

Politoloq Asif Nərimanlı şərhində bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin ADA-dakı konfransda Türkiyə-İsrail qarşidurmada Azərbaycanın müsbət nəticə əldə etdiyini və hazırda vasitəçilik

yə-İsrail qarşidurmada Azərbaycanın vasitəçiliyi haqda dedikləri iki faktı ortaya çıxarır: "Birincisi, Ankara-Təl-Əviv arasında iki il öncə müşahidə edilən normallaşmada Bakının vasitəçilik səyləri mühüm paya sahib olub. İkincisi, Azərbaycan hazırda toqquşan tərəfə çevrilən Türkiyə və İsrail arasında dialoqun yenidən qurulması istiqamətində işləyir.

Bu prosesin ötən ilin dekabrından aktiv mərhələdə keçdiyi müşahidə edilirdi. Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyevin Təl-Əviv-Ankara xətti üzrə səfər trafiki də bundan qaynaqlanırdı. Prezidentin bunu ictimailəşdirməsi həm də Vaşinqtona mesaj kimi dəyərləndirmək olar. Netanyahu'nun ABŞ səfərinin gündəliyinə İranın nüvə proqramı ilə yanaşı, Suriya üzərindən Türkiyə-İsrail toqquşması da daxil idi və Təl-Əviv Vaşinqtondan Ankara qarşısında dəstək istəyirdi. Tramp isə Ərdoğanı tərifləməklə bu qarşidurmada tərəf olmaq istəmədiklərinin mesajını verdi, Türkiyə və İsraili anlaşılmaya dəvət etdi. Vaşinqton tərəflər arasında vasitəçilik etməyə çalışacaq, lakin hər iki tərəfin ABŞ-dan gözləntiləri fonunda nəticə əldə etməsi mübahisəlidir. İlham Əliyev Türkiyə-İsrail qarşidurmada Azərbaycanın müsbət nəticə əldə etdiyini və hazırda vasitəçilik

Bakıda Türkiyə və İsrail danışıqlarının pərdəarxası

Ankara və Təl-Əviv Suriya ərazisində qarşidurmada yayınmaq məqsədilə Azərbaycan paytaxtında təmaslara başlayıb

missiyasını davam etdirdiyi faktını təqdim etməklə Tramp administrasiyasına Bakının təcrübəsindən yararlanma biləcəyi mesajını verir.

Mövcud vəziyyətdə - Suriyada toqquşma, Qəzzada baş verənlər fonunda Ankara-Təl-Əviv xəttində dialoq əldə etmək əvvəlki dövrlər müqayisədə mürəkkəb görünür. Hərçənd İran faktoru Türkiyə-İsrail toqquşmasının

diaaloqun qurulması, qarşidurmanın ən azı müəyyən müddətə təxirə salınması perspektivini önə çıxarır.

Azərbaycan Türkiyə ilə İsrail arasında ABŞ-ın dəstəklədiyi dialoq mühitinin yaradılmasının praktiki işini - təmasların qurulması, diplomatik trafikə sızışdırılması, danışıqlara ev sahibliyi etməsi və s. həyata keçirə bilər. Situasiyanın mürəkkəbliyinə rəğmən, Bakının Anka-

ra-Təl-Əviv xəttində vasitəçilik səylərinin nəticə hasil etməsi heç də mümkünsüz görünür.

Yada salaq ki, Prezident məlum konfransda Türkiyə və İsrail arasında vasitəçilikdən bəhs edib: "Hər iki ölkə Azərbaycanın yaxın dostudur. Biz Türkiyə ilə müttəfiq. Biz 2021-ci ildə Şuşa Bəyannaməsini imzalamışıq və rəsmi surətdə müttəfiq olmuşuq. Baxma-

araq ki, bizim müttəfiqlik münasibətlərimiz de-fakto bu formal prosedurdan uzun müddət əvvəl mövcud olub: İsrail Azərbaycana dost ölkədir. Uzun illər ərzində hər ikimiz üçün çətin zamanlarda qarşılıqlı dostluq nümayiş olunub. Ona görə də əlbəttə ki, bu iki ölkə arasındakı gərginlik bizim üçün çox narahatlıq doğurur. Artıq məlum olduğu kimi, - baxmayaraq ki, biz özümüz bunu açıq şəkildə heç vaxt bəyan etməmişik, bu, artıq kifayət qədər geniş şəkildə yayılıb, - Türkiyə ilə İsrail arasında ilk uğurlu barışıq müəyyən dərəcədə Azərbaycanın vasitəçiliyi ilə əldə olunub. Çünki indi iki ölkə arasında baş verənlər ilk böhran deyil, yaxın keçmişdə ikincidir. İlk böhran zamanı biz ölkələri yaxınlaşdırmağa çalışmaq üçün fəal rol oynadıq. Bu, təkcə Azərbaycan deyildi, lakin deyərdim ki, Azərbaycan bu prosesdə birinci yerdə idi", - Prezident bildirib.

□ "Yeni Müsavat"

Azərbaycana "Rusiya Şengeni" tətbiqi gözlənilir

Şimal qonşumuz tərəfdəş ölkələrin vətəndaşlarına da girişi məhdudlaşdırır

Iyunun 30-dan etibarən Rusiyaya daxil olmağı planlaşdıran vizasız ölkələrin, o cümlədən Avrasiya İqtisadi İttifaqına (Aİİ) üzv ölkələrin vətəndaşlarından 72 saat əvvəl, fəvqəladə hallarda isə 4 saatdan gec olmayaraq məlumat vermələri tələb olunacaq.

Tətbiq vasitəsilə ərizə təqdim etdikdən sonra və Rusiyaya daxil olmamışdan əvvəl ölkənin müvafiq orqanları vətəndaşın məlumatlarını yoxlayacaq. Vətəndaşın girişinə icazə verilərsə, o, sərhəddə təqdim etməli olduğu müvafiq kod alacaq və sərhəddi sizi içəri buraxıb-buraxmamağa qərar verəcək. Bu kod olmadan əcnəbilər Rusiyaya buraxılmayacaq.

Bundan əlavə, indi miqrantların övladları məktəbə qəbul olunmaq üçün rus dili imtahanında 90% düzgün cavab verməlidirlər.

Bütün bunlar Rusiyaya niyə lazımdır? Əslində bu, MDB ölkələrinin vətəndaşları

üçün vizasız gediş-gəlişin ləğvidir. Rusiyada müharibə gedir, işçi qıtlığı var, amma hökumət miqrantların ölkələrini tərk etmələri üçün hər şeyi edir. Bu "Rusiya Şengeni" və "kod" nə deməkdir?

Tanınmış rusiyalı ekspertlər mövzuya dair fikirlərini Ayna.az-la bölüşüblər.

Politoloq, sosioloq, iqtisadçı, Postindustrial Cəmiyyətin Tədqiqatları Mərkəzinin rəhbəri Vladislav İnozemtsev deyib ki, görünür, Putin bunu vətənpərvərliyin elementi hesab edir: "Və bu nə vaxtsa miqrasiya məsələsinə də çatmalı idi, çünki bütün faşist rejim-

lərdən fərqli olaraq, Rusiya heç vaxt irqi təmizliyə önəm vermirdi, əksinə, iqtisadi problemlərini həll etmək üçün immiqrasiya mexanizmlərindən istifadə etməyə çalışırdı. Göründüyü kimi, iqtisadiyyat indi ideologiya ilə müqayisədə o qədər əhəmiyyətli deyil, çünki bütün faşist rejim-

lərdən fərqli olaraq, Rusiya heç vaxt irqi təmizliyə önəm vermirdi, əksinə, iqtisadi problemlərini həll etmək üçün immiqrasiya mexanizmlərindən istifadə etməyə çalışırdı. Göründüyü kimi, iqtisadiyyat indi ideologiya ilə müqayisədə o qədər əhəmiyyətli deyil, çünki bütün faşist rejim-

"Demokratik seçim" siyasi partiyasının həmsədri, "Liberal missiya" fondunun idarə heyətinin üzvü (Moskva) Sergey Javoronkov: "Rusiyada miqrasiyanın artmasına deyil, azaldılmasına tələb var. Və bu, həm cənabın statistikası əsasında, həm də işsizlik məlumatları əsasında tam əsaslandırılır. Biz Beynəlxalq Əmək Təşkilatının metodologiyasını deyil, işsizliyin yardım üçün səlahiyyətli orqanlara müraciət edənləri deyil, daha geniş bir anlayışı - məsələn, işsizlər siyahısında olmayan, lakin heç bir yerdə işləməyən əmək

qabiliyyətli vətəndaşların sayını nəzərə almalıyıq və bu insanların təxminən 20 milyonu Rusiya Federasiyasında "havadan asılır".

Hakimiyyət bu tələblə MDB ölkələri ilə dostluq münasibətləri arasında manevr etməyə çalışır. Giriş ilə fikir buradan gəlir. Onlar ruslara məlum olan (2022-ci ilə qədər mövcud olan) "Kipr vizaları"na bir qədər bənzəyir. Kipr Şengen üzvü deyil. Buna görə də "elektron vizalar" adlanan vizalar qüvvədə idi və bir çox ölkələr üçün hələ də qüvvədədir və onlara edilən müraciətlər işlərin böyük əksəriyyətində təmin edilir.

İnanıram ki, Rusiya Federasiyası ilə də belə olacaq. Miqrantlarla bağlı heç bir faciə yoxdur. Məsələn, 2024-cü ildə onlar qanuni məşğulluq hüququ verən 1,6 milyon patent əldə ediblər ki, bu da əvvəlki illərin məlumatlarından praktiki olaraq fərqlənir. Amma bir çox insan qeyri-qanun şəkildə işləyir".

□ "Yeni Müsavat"

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan üçün ilk həyəcan təbii çalırdı. Onun "Mülki müqavilə" partiyası Ermənistanın ikinci böyük şəhəri Gümrüdə və Parkardda keçirilən yerli seçkilərdə məğlub olub.

Üstəlik, Paşinyanın və onun "Mülki müqavilə"sinin Gümrüdə məğlubiyyəti "ümumerməni" ölçüdə reytinglərin aşağı düşməsi fonunda baş verib. Artıq 2021-ci il parlament seçkiləri ərəfəsində Paşinyanın partiyasının reytingi 25% idi. 2025-ci ilin əvvəlində aparılan sorğulara görə, bu rəqəm 11%-ə qədər aşağı düşüb. Üstəlik, Gümrüdəki seçkilərdə göstərdi ki, Ermənistan müxalifəti birləşməyə meyllənib. Bu birləşmə isə Paşinyanın əleyhinə işləyir.

2026-cı ildə Ermənistan-da parlament seçkiləri təyin edilib. Belə bir ictimai rəy vəziyyəti və 11%-lik reytinglə Paşinyan və onun "Mülki müqavilə"sinin parlaq qələbə şansı yoxdur. Bütün bunlar, rəsmi Bakı üçün Paşinyandan sonrakı Ermənistan mövzusunun aktuallaşdırır.

Ermənistanda 2026-cı il seçkilərində revanşistlərin qalib gələ biləcəyi ilə bağlı proqnozlar və analitik hesablamalar fonunda Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanacağı artıq sual altındadır. Minval.az bu mövzuda təhlilində yazır ki, bu partiya Ermənistan cəmiyyətində kifayət qədər nüfuza malik deyilsə, onun lideri ilə sülh müqaviləsi bağlamaq nə dərəcədə effektiv ola bilər. "Paşinyanın bir ildən sonra hakimiyyətdə qala bilməyəcəyi təqdirdə onun mümkün varisləri bu razılaşmanı legitim hesab edəcəklərimi? Təbii ki, sivil dünyada belə bir müqavilə artıq dövlətlərarası öhdəlikdir və bir tərəf uduzsa, digəri qalib gəlsə və s., qüvvəsinə itirmir və s... Amma bu, normal ölkələrdə belədir və burada söhbət mürekkəbi qurumamış imzalanmış öhdəliklərin unudulduğu Ermənistandan gedir", - saytın məqaləsində deyilir.

Yeni konstitusiyanın qəbulu və referendum üçün Paşinyana, ilk növbədə, parlament çoxluğuna ehtiyacı olacaq. Paşinyan hələ də çoxluğa sahib olduğu indiki parlamentdə yeni konstitusiya ilə bağlı parlament prosedurlarını həyata keçirə bilər. Lakin konstitusiya layihəsi üzrə səsvermə istər-istəməz Paşinyanın özünə və onun sülh təşəbbüslərinə "etimad referendumu"na çevriləcək. Və çətin ki, Nikol Paşinyan 11% reytinglə öz xeyrinə belə bir referendum keçirə bilsin. Bu, artıq bütün sülh prosesini riskə atır: seçicilər referendumda "yox" desələr, yeni konstitusiya qəbul olunmayacaq. Və eğer konstitusiyanın mət-

Azərbaycan Paşinyandan sonraya hazırlaşmalıdır

Nikolun və hakim partiyanın reytingi sürətlə azalmaqdadır; Ermənistanda 2026-cı il seçkilərində revanşistlərin qalib gələ biləcəyi ilə bağlı proqnozlar və analitik hesablamalar fonunda sülh müqaviləsinin imzalanacağı da sual altındadır

nində Qarabağla bağlı iddialar saxlansa, Azərbaycan heç bir sülh müqaviləsi imzalamayacaq.

Bu o deməkdir ki, Ermənistanda müxalifətin - indiyədək yerli seçkilərdə qələbəsi revanşist əhval-ruhiyyənin gücləndiyi erməni cəmiyyətində çox təhlükəli prosesləri ortaya qoyur.

"Əslində Ermənistanda belə bir vəziyyətin yaranması, yeni hakim partiyanın sözügedən məğlubiyyəti heç də təəccüblü deyil. Çünki baş nazir Nikol Paşinyan və onun komandası bu məğlubiyyəti çoxdan haqq edirdi". Bunu "Yeni Müsavat"a **Milli Məclisin deputatı Vüqar İsgəndərov** deyib. Deputat bildirib ki, 2020-ci ildə Azərbaycan qarşısında acınacaqlı məğlubiyyətdən sonra Paşinyan və komandasının heç olmasa ağıllı addım atmağa cəhd edəcəyi ehtimal edilirdi: "Ağıllı addım isə Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanması, bundan sonra isə regional layihələrdə iştirakla dağılmış Ermənistan iqtisadiyyatının dirçəldilməsi ola bilərdi. Lakin bunun əksinə, biz Paşinyan və komandasının siyasi janqıyırılığının şahidi olduq. Bu komanda yenidən revanşist hisslərə qapıldı və xarici ölkələrdəki belli mərkəzlərin çirkləniyyətlərinin girovuna çevrildi".

Deputat bildirib ki, nə daxildə, nə də xaricdə heç bir uğur qazanmayan hakim komanda xalq tərəfindən cəzalandırılır: "Nikol Paşinyanın "Mülki müqavilə" partiyası Ermənistanın ikinci böyük şəhəri Gümrüdə və Parkardda keçirilən yerli seçkilərdə məğlub olub. Bu isə ona işarə edir ki, növbəti parlament seçkilərində hakim komandanı ciddi məğlubiyyət gözləyir. Yeni proseslərin bu axarla davam etməsi Nikol Paşinyan və komandasının başqa siyasi qüvvə ilə əvəzlənəcəyini qaçılmaz edir. Belə olan halda isə indiki komanda ilə imzalanacaq hər hansı müqavilənin, hər hansı sülh sazişinin taleyi sual altına düşə bilər. Çünki ümumi-erməni xisletini nəzərə alsaq, gələn yeni komanda Paşin-

yanın imzaladığı sazişi tanımayabilir".

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov hesab edir ki, Paşinyanın və onun partiyasının indiki reytingi nə 2018-ci il, nə də 2021-ci il səviyyəsindədir: "Paşinyanın hakimiyyətə gəldiyi 2018-ci ildə cəmiyyətin böyük əksəriyyəti Sərkisyan-Köçəryan cütlüyündən bezdikləri üçün, ölkədə sosial-iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi səbəbilə yeni qüvvəyə səs verdilər. 2021-ci ildə isə müharibə yeni bitmişdi. Paşinyana müxalif olan qüvvələr revanşist mövqə sərgiləyirdilər və erməni ictimaiyyəti də yeni müharibə istəmədiyi, yeni müharibənin daha ağır nəticələrə səbəb olacağından qorxduğu üçün yenidən Paşinyana etimad göstərdi. Amma vəziyyət dəyişib. Sürətli şəkildə silahlanma və Qərbdən olan dəstək fonunda Ermənistanda revanşist mövqə güclənməyə başlayıb. Uzun müddətdir söz verilən sosial-iqtisadi inkişaf da yoxdur və bu təbii ki, Paşinyanın mövqelərinin zəifləməsinə səbəb olub. Ermənistanın ikinci böyük şəhəri olan Gümrüdə bələdiyyə seçkilərində Kommunist Partiyasının hakim "Mülki müqavilə" partiyasından sonra ikinci yeri tutması bunun bariz sübutudur. Hakimiyyəti davamlı şəkildə tənqid edən, Paşinyanı İkinci Qarabağ savaşındakı məğlubiyyətə və sonrakı addımlarına görə xain adlandıran Gümrünün keçmiş meri Vardan Qukasyanın rəhbərlik etdiyi kommunistlərin uğur əldə etməsi və eləcə də seçkilərdə baryeri aşaraq bələdiyyədə yer alan partiyalardan "Mülki müqavilə" istisna olmaqla, heç birinin avropayönlü olmaması həqiqətdən də Paşinyanın mövqelərində geriləmə olduğunu təsdiqləyir. Onu da qeyd edirəm ki, bələdiyyə seçkiləri həm də Paşinyanın Avropa institutları arasındakı nüfuzuna da böyük zərbə oldu. Al üzvlük proseduruna başlayan bir ölkədə kommunistlərin ölkənin ikinci şəhərində əldə etdikləri uğurun digər regionlara da si-

rayet etməsi tamamilə real görünür.

2026-cı ildə keçiriləcək seçkilərdə nə olacağını, müxalifətin birləşib-birləşə bilməyəcəyini və xüsusilə də ortaya yeni sima çıxarmağa müvəffəq olub-olmayacaqlarını təbii ki, görəcəyik. Amma Paşinyan və komandasının məğlubiyyəti halında bu Azərbaycanla olan danışıqlara və sülh prosesinə necə təsir edəcək bunu indidən dəyərləndirmək lazımdır. Sözsüz ki, biz sülh müqaviləsinə Paşinyanla yox, Ermənistanla bağlamağa hazırıyıq. Buna görə də prinsip etibarilə Ermənistanda kimin hakimiyyəti ələ keçirəcəyi bizim üçün əhəmiyyətli deyil. Əhəmiyyətli olan kimin olmasından asılı olmayaraq həmin qüvvənin sülhə hazır olmasıdır. Bundan da vacibi Ermənistanda çoxluğun sülh istəməsidir. Odur ki, Ermənistanın müvafiq konstitusiyaya dəyişikliyi həyata keçirib Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından imtina etməsi bu məsələdə onların sülhə nə qədər hazır olub-olmadığını göstərəcək. Əgər çoxluq müvafiq dəyişikliyə hə deyəcəksə, demək ki, sülh üçün də hər hansı problem qalmayacaq. Yox, əgər bu dəyişiklik baş verməyəcəksə, o zaman istər hakimiyyətdə Paşinyan olsun, istərsə də bir başqası, heç nə dəyişməyəcək. Bu şərtlər daxilində sülh sazişinin bağlanması mümkün olmayacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

"Sadəcə, kağız üzərində iş görmüşük" - Paşinyan

Dövlət məmurları öz bilik səviyyələri haqqında düşünməlidirlər. Bu fikirləri Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan hökumətin iclasında bildirib.

O, öz hakimiyyətinin mahiyyət etibarilə 7 il eyni sinifdə qaldığını vurğulayıb: "Bu gün insanların savadsız olmasının səbəbi hökumət üzvləri ilə bağlıdır. Çünki həmin şəxslərin də biliyi azdır. Erməni xalqına xidmət edirik. Onları savadsızlığa və kasıblığa aparmaq bizim günahımızdır. Məsələn, 7 ildən sonra təsadüfən Armavir bölgəsində Pşatavan kəndinə gəldim. Maşını saxlatdırdım, düşüb insanlarla 10 dəqiqə danışdım. O zaman başa düşdüm ki, bu 7 il ərzində biz, mən də daxil olmaqla, heç bir irəliləyiş etməmişik. Sadəcə, kağız üzərində iş görmüşük, amma real dəyişiklik yoxdur. Uzaqda yaşayan bir kəndli savadsızdırsa, bu bizim savadsızlığımızdan irəli gəlir. Son 30 ildə, xüsusilə də son 7 ildə vəziyyət belədir. Əgər bu həqiqəti qəbul etməsək, heç nə düzəlməyəcək".

Qriqoryan təkzib edir

Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan Azərbaycan qüvvələrinin sərhədə yaxın toplaşması barədə erməni mediasının iddiasını təkzib edib.

"Teleqraf" xəbər verir ki, o, bu barədə hökumətin iclasından sonra keçirilən brifinqdə jurnalistlərə bildirib. Qriqoryan Azərbaycan qüvvələrinin sərhədə yaxın ərazilərdə cəmləşməsi barədə suala cavab olaraq bu məlumatın haradan gəldiyini soruşub və sayıqlara inanmamağı tövsiyə edib. Qurum rəhbəri əlavə edib ki, dəqiq məlumat olarsa, Ermənistan Müdafiə Nazirliyi onu mütləq ictimaiyyətə çatdıracaq. Jurnalist bundan sonra iddia edib ki, ona bu məlumatı verən "mənbə" etibarlıdır.

Qriqoryan ona cavabında deyib: "Mənbə"nizdən sizə daha konkret məlumat verməsini xahiş edirəm. Güman edirik ki, o, belə bir şey görməyib, çünki görsəydi, sistemlərimiz də bunu görərdi".

Publik qurban şəxslər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Uşaqlarla bağlı həyəcanlı xəbərlərin sayı artır. Birini məktəbdən ayıraraq ərə verirlər, başqası anasını atıb naməlum şəraitdə hansısa zorba erkəyə (üzr istəyirəm, ancaq belələri - məktəbliyə təməh salan tipləri kişi adlandırmağa əlim gəlmir; lap istəyirsiniz bunu pafos kimi qəbul edin, vecimə deyil) qoşulub qaçır.

Son əhvalatda ananın "mənim səndən başqa heç kəsə yoxdur, qayıt gəl" deyərək ağlamasını ekrandan izləməyə ürək lazım idi. Çox kədərli, dəhşətli mənzərə idi. Hansısa Aran rayonundan gələn Lökbatan tərəfdə, uçuq-sökük gecəqonduda kirayə (!!!) yaşayan bu zavallı ailənin darmadağın olması gözələnən idi. İş yox, ata yox, uşaq isə məktəb yaşlı olsa da məktəbə getməmiş. Ana "məktəbə göndərməyə imkanım yox idi" deyirdi.

Bir-birini bıçaqlayan şagirdlər haqda xəbərlər də silsilə şəklində almaqdadır. Sanarsan evdən məktəbə göndərəndə onların çantasına, cibinə dəftər-qələm, kitab-zad qoymaq əvəzinə bıçaq qoyurlar. Müəllim, sinif rəhbəri də gündəlik yerinə bıçağın ağzını yoxlayır: "Evdə valideynə göstərsən, qanlı olub-olmadığına baxsın".

Ən sonuncu - məktəblinin kütləvi zorlanması hadisəsi, buna görə içində anası və ögey atası da olmaqla, 4 nəfər "pəzəvəngin" (Anadoluda belə ifadə var, yəqin biz ənənəvi olaraq bu cür varlıqları "vələdüznə" adlandırmalıyıq) həbsi kəsəni daşdıran hallardan biridir. Lakin kimin kəsəsi daşacaq? Biz solum, cəmiyyət olmağı bacarmışıq ki?

Belə hadisələrə mövqə, etiraz bildirmək yerinə bənbəli adamları, düşük "ağsaqqallar"ı qoyasan elə hansısa axmaq seriala-zada etiraz eləsinlər. Bəs, sən demə, həmin kinoda bir "xalaşka"-nın bunların kəndində yaşadığı söylənmişdir (nə kinonu, nə belə "ağsaqqalları" izləmədiyim üçün təfərrüatda yanla bilərəm, üzrlü sayın). Pah. Dəhşət. Təfəkkür "sən də bizim kəndçisən"dən o yana getmirsə, insanlar bütün ölkənin, bütün xalqın dərdlərini özününkü saymırsa, orada millət yaşamır, bilirsiniz. Ora mağaradır, ibtidai qəbilə-tayfa quruluşudur, hər nədirsə inkişaf etmiş insan cəmiyyəti, formalaşmış millət deyil.

Sözgəlişi, sanki Uşaq Sığınacağıının müdiriəsi Kəmalə Ağazadə bu cür ibtidai instinktlərin ... - şivəni ilə üz-üzə gələcəklərini gözəl anladığı üçün son hadisəyə belə şərh vermişdi: "Ailə həmin rayondan deyil, gəlmədir".

Yeni ey həmin rayonun sakinləri, işinizdə olun, heç bir köpəyoğlunun, it balasının, cındır qızının sizin qeyrətinizə sözü ola bilməz! Rahat yatın. Hər də o üz-bu üzə çevrilən, böyrünüz keyiməsin.

İndi mətbuatın üzərinə düşən əsas məsələ budur ki, həmin beqeyrət, benamus (bunların "bi" sözünü ilə yazıldığını bilirəm, amma sanki "be" yazanda effekti artmış olur - bunu məhəllə davalarında əyani müşahidə etmək mümkündür) ailənin rayona hansı rayondan gəldiyini araşdırıb tapsın. Budur əsas məsələ! Güman edirəm bir dəfəlik o ailəni erməni elan edib söhbəti bağlasaq yaxşı olar. Bizim din-imanımızda, milli mentalitetimizdə uşaq zorlamaq yoxdur axı. "Molla Nəsrəddin" jurnalını da Soros fondu maliyələşdirib, bunu hamı bilir.

Əlaqədar orqanlar isə eksperiment aparmaqla məşğuldur. Deyir orta məktəbləri publik şəxsə çevirəcəyik, hər uşağa publik veriləcək. Dövlət idarə edəndə alınmadı.

Prinsipcə, eksperimentə ehtiyac yoxdur axı. Reallığı qanuna salın, bitsin getsin. Bəzi məktəbləri publik yox, hinduşkabaş şəxs də adlandırmaq olar. Özünüz mövzunu bilirsiniz.

Sonda bir fakt: uşaq sığınacağıının müdiriəsi həmin mərkəzdə cəmi 20 yer olduğunu, lakin qeydiyyatda 44 uşaq götürdüklerini açıqlayıb. Görəsən, zorakılıqdan xilas edilən uşaqları 1 carpayıda 2 nəfər yatmağa məcbur etmək zorakılıq növü deyildirmi?

İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır - yazın görüm siz hansı rayondansınız?

Moskvada Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovla bir sıra Avrasiya ölkələrinin Rusiyada akkreditə olunmuş səfirləri arasında görüş keçirilib. "Yeni Müsavat" yazır ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatına görə, görüşdə regional məsələlər, o cümlədən Avrasiya İttifaqı blokunun yaradılması planı müzakirə edilib.

Tərəflər Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin "Avrasiyada qitənin bütün ölkələrinin və onların birliklərinin iştirakı ilə yeni təhlükəsizlik arxitekturasının yaradılması" təşəbbüsünün həyata keçirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıblar.

Müzakirələr zamanı "Avrasiya məkanında sabitliyin təmin edilməsi"nin vacibliyi, "təhlükəsizliyin bölünməzliyi prinsipinin praktiki tətbiqi"nin zəruriliyi, habelə Avrasiya dövlətlərinin özlərinin öz problemlərinin həllində prioritet məsuliyyət daşımaları vurğulanıb. Toplantı ilə bağlı Haqqın.az yazır ki, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatında görüş iştirakçılarının adları göstərilməmişdir, nazirliyin dərc etdiyi fotoşəkildə Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Rəhman Mustafayevin tədbirdə iştirak etdiyi görünür. Erməni mediası da öz növbəsində görüşdə səfir Qurban Arsenyanın iştirak etdiyini xəbər verib.

Kreml uzun müddətdir ki, "Avrasiya İttifaqı" yaratmaq planını müzakirə edir. Bu ilin əvvəlində "Financial Times" nəşri Rusiya hökumətinin ötən ilin aprelində parlamentə gizli hesabat təqdim etdiyini yazmışdı. Bu sənədə əsasən, Moskva Avrasiyada aparıcı mövqə tutaraq, yeni hərbi-siyasi və iqtisadi güc mərkəzi yaratmağa çalışır. Mövcudluğu Ukrayna ilə bağlı Qərblə mümkün danışıqlardan müstəqil olacaq və "Rusiyanın global səhnədə mövqeyini gücləndirməyə" imkan verəcək "makroregion"un formalaşdırılması üçün uzunmüddətli layihə planlaşdırılır. Bu ilin fevralında Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov Dövlət Dumasında çıxışında Moskvanın "Avrasiya İttifaqı" yaratmaq təşəbbüsü ilə bağlı danışıqlar apardığını təsdiqləyib. O bəyan edib ki, Rusiya bütün Avrasiya dövlətlərini birləşdirən təşkilat konsepsiyasını irəli sürür və artıq onun həyata keçirilməsi üçün konkret addımlar atır. Qeyd olunur ki, "Böyük Avrasiya"nın müstəqil iqtisadi və siyasi mərkəz kimi yaradılması və lider rolunun təmin edilməsi strategiyası yeni deyil. Amma Rusiyanın üç ildir Ukrayna bataqlığında qalması Kremlin bu planlarına ciddi zərbə vurdu. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, əvvəllər Azərbaycanda bir sıra şübhəli şəxslər tərəfindən "Avrasiya ideyası"nın təbliğ etmək cəhdləri qeydə alınıb. Lakin Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları tərəfindən onların Rusiyanın maraqlarından çıxış edənlər müəyyən edilərək ifşa olunub.

Kreml yeni ittifaq yaradır - Bakı da müzakirələrdə

Rusiya Avrasiyada yeni hərbi-siyasi və iqtisadi güc mərkəzi yaratmağa çalışır; Putinin bu ideyası reallaşsa və Azərbaycan həmin blokda yer ala bilərmə?

Nəzərə alaq ki, Rusiya ilə Azərbaycan strateji müttəfiqliyə dair deklarasiya imzalayıb. Bu, Ukraynada gənişmiqyaslı hərbi əməliyyatların başlamasından iki gün əvvəl təsadüf edib. İndiki geosiyasi reallıqlarda Avrasiya İttifaqının yaradılması nə dərəcədə mümkündür və Azərbaycan da orada yer ala bilərmə? Çünki Rusiyanın siyasi dairələrinin bununla bağlı rəsmi mövqeyi bəllidir: Azərbaycanı birlikdə görmək... Dəfələrlə istər Rusiya xarici işlər naziri, istərsə də parlament səviyyəsində Moskvanın Bakını Avrasiya İqtisadi İttifaqında görmək istəyi dilə gətirilib. Ötən il prezident İlham Əliyev deyib ki, Azərbaycanın hazırda təşkilata üzv olmaq planları yoxdur. İndi isə söhbət Avrasiya Birliyindən gedir. Bu plan necə, gerçək olacaqmı?

"Yeni Müsavat"-ın sualını cavablandıran siyasi ekspert Oqtay Qasımovun fikrincə, Rusiyanın Avrasiya İttifaqının yaradılması təklifi kifayət qədər təəccüblüdür: "Çünki onsuz da Avrasiya İqtisadi İttifaqını yaradıb və bu təşkilata bir neçə postsovet respublikaları daxilidir. Avrasiya qitəsi dedikdə isə, bu məsələ dərin araşdırılmalıdır. Ona görə ki, Avropa və Asiya qitələrinin birləşməsi nəzərdə tutulur. Burada da ölkələr çoxdur. Nəzərə almaq lazımdır ki, hazırda 30-a yaxın Avropa ölkəsi Rusiya ilə konflikt

şəraitindədir. Onda məsələ Asiya ölkələrinin üzərinə indekslənir".

Onun sözlərinə görə, Asiya ölkələri ilə əlaqələrin genişlənməsi Rusiyanın əsas prioritetlərindən biridir: "Ukraynada hərbi əməliyyatlar başlayandan bəri, əsasən də ağır sanksiyaların tətbiqindən sonra Rusiya Asiya ölkələrinə açılmağa başladı, iqtisadi əlaqələri genişləndirdi, bu bazarı çıxmağa üstünlük verdi. O baxımdan, Kremlin irəli sürdüyü ideyada söhbət Avrasiya İqtisadi İttifaqından gedə bilər. Yeni Avrasiya İttifaqı yaratmaq Rusiyanın gücündə olan məsələ deyil. Çünki Yaponiya, Cənubi Koreya kimi Rusiya ilə əlaqələri yaxşı olmayan inkişaf etmiş dövlətlər var".

Müəssisimiz hesab edir ki, bu mənada, Avrasiya İttifaqı dedikdə, Rusiyanın niyyəti keçmiş sovet respublikalarını nəzarətdə saxlamaq üçün Avrasiya İqtisadi İttifaqının fəaliyyətini inkişaf etdirmək ola bilər: "Ermənistan da bu təşkilatdan kifayət qədər faydalananır. Üzv ölkələr arasında ticarət əlaqələri var. O ki qaldı Azərbaycanın belə bir ittifaqda təmsilçiliyinə, rəsmi Bakının bu niyyətdə olduğunu düşünmürəm. Azərbaycan iki-tərəfli əməkdaşlığın inkişafında maraqlı olan dövlətdir və bu siyasət qarşdakı illərdə də davam edəcək".

Emil SALAMOĞLU,
 "Yeni Müsavat"

Azərbaycan Prezidentinin Xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Xələf Xələfov Moskvada Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin beynəlxalq məsələlər üzrə köməkçisi Yuri Uşakovla görüşüb. Bu barədə APA-nın Moskva müxbirinə Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyindən bildirilib. Səfər çərçivəsində X.Xələfov Rusiya Xarici İşlər Naziri Sergey Lavrov, Rusiya Prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov, Rusiya Federal Məclisi Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin sədri Qriqori Karasin, Rusiya xarici işlər nazirinin müavirləri Mixail Qaluzin və Andrey Rudenko ilə görüşlər keçirib.

Görüşlər zamanı Azərbaycanın Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirəyə sədrliyinin gündəliyi, onun institusional inkişafı və beynəlxalq təşkilatla çevrilməsi məsələləri, o cümlədən qarşılıqlı fəaliyyət planı müzakirə olunub. Görüşlərdə ölkəmiz arasında müxtəlif səviyələrdə konstruktiv dialoqa yüksək qiymət verilib, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi, ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın, o cümlədən parlamentlərarası təmasların davam etdirilməsinin vacibliyi qeyd edilib.

Danışqlar zamanı məmnunluqla vurğulanı ki, Azərbaycan və Rusiya arasında 22 fevral 2022-ci il tarixli Müttəfiq əməkdaşlığı haqqında Bəyannamə ikitərəfli münasibətlərin əsasını təşkil edir və uzunmüddətli ikitərəfli əməkdaşlıq üçün möhkəm zəmin yaradır. Bu kontekstdə ikitərəfli münasibətlərin hazırkı vəziyyətinə nəzər salınıb və Azərbaycan tərəfini narahat edən məsələ ilə bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsinə xüsusi diqqət yetirilib. Danışqlar zamanı Cənubi Qafqazda və Xəzər regionunda uzunmüddətli sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi üçün birgə səylərin davam etdirilməsinin vacibliyi də vurğulanıb.

Aprelin 4-də Azərbaycanla Rusiya arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının

33 ili tamam olub. Bu münasibətlə, Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov arasında təbrik məktublarının mübadiləsi baş tutub. Hər iki məktubda Azərbaycan-Rusiya münasibətləri dövlətlərimizin və xalqlarımızın mənafələrinə uyğun olaraq bundan sonra da hərtərəfli şəkildə inkişaf edəcəyinə əminlik vurğulanıb. Lavrov da Xələfov qəbul edib və görüşdə ikitərəfli münasibətlərin inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

Xatırladaq ki, Rusiyanın AZAL-ın təyyarəsini vurmasından sonra iki ölkə arasında münasibətlər gərginləşib. Bu ilin fevralında Bakıdakı "Rus evi"nin fəaliyyəti Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq dayandırılıb. Moskva bu məsələyə həssas yanaşır. "Rossotrudniçestvo"-nun rəhbəri Yevgeni Primakov bu günlərdə deyib ki, Moskva və Bakı Azərbaycandakı "Rus evi" ilə bağlı kompromis axtarırlar və guya hər iki tərəf konstruktiv mövqedədir, işin bərpa olunması məsələsində nikbindir. Azərbaycana səfər edən Rusiya Federasiya Şurasının rəhbəri Valentina Matvienkonun da Bakıda "Rus evi"nin bərpası məsələsini qaldırdığı barədə məlumat yayılmışdı. Rusiya XİN sözcüsü Mariya Zaxarova da dəfələrlə bu mövzu ilə bağlı Kremlin narahatlığını ifadə edib. Xələfovun Lavrov və Qaluzinlə görüşlərində şübhə yoxdur ki, Bakının mesajları əsas müzakirə mövzusu olub.

Xələfov Putinin köməkçisinə hansı mühüm mesajlar aparıb?

Təyyarə hadisəsinə görə yaranmış gərginlikdən sonra qarşılıqlı səfərlər intensivləşib; Bakı-Moskva arasında "buzlar əriyir"?

Xələf Xələfov

ləfovun Lavrov və Qaluzinlə görüşlərində şübhə yoxdur ki, Bakının mesajları əsas müzakirə mövzusu olub.

"Yeni Müsavat"a danışan deputat Aydın Mirzəzadə hesab etmir ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərdə soyuqluq var idi. Onun fikrincə, qonşuluq əlaqələrində vaxtaşırı aydınlıq gətirilməli məsələlər ola bilər: "Təyyarə hadisəsindən sonra Azərbaycan Rusiyadan effektiv addımlar gözlədi. Rusiya liderinin üzrxahlıq zəngi, eləcə də kompensasiya verilməsi ilə bu məsələlər xeyli dərəcədə aydınlaşdı. Eləcə də Rusiya liderinin

azərbaycanlı həmkarını 9 Maya paradına dəvət etməsi göstərdi ki, münasibətlər ən yüksək səviyyədədir və Azərbaycan Prezidentinə xüsusi hörmət var".

A.Mirzəzadənin sözlərinə görə, tərəflər təkcə Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini deyil, regional və beynəlxalq mövzuları da müzakirə edə bilər: "Ona görə də qonşu ölkələrin rəsmi nümayəndələri nə qədər belə tez-tez görüşsələr, o qədər də əlaqələr yaxınlaşa, məsələlər tezliklə həll edilə bilər. Hesab edirəm ki, Rusiya ilə Azərbaycan arasında həmişə stabil münasibətlər olub. Amma hansısa beynəlxalq məsələ

Yuri Uşakov

lədə dövlətlərin fərqli mövqenin olması mümkündür. Bizim fərqli mövqe tutmağımız da öz hüququmuzdur. Azərbaycan dünyada əmin-amanlığın olmasında maraqlıdır. Düşünürəm ki, Prezident ADA Universitetindəki konfransda bir çox məsələlərə də aydın, konkret münasibət sərgilədi".

Siyasi ekspert Azad Məsiyevin sözlərinə görə, Azərbaycan-Rusiya münasibətləri yüksək səviyyədədir: "Bu əlaqələr 22 fevral bəyannaməsindən irəli gəlir. Azərbaycan qonşuları ilə dinc şəraitdə yaşamaq prinsipinə əməl edir. Ancaq təyyarənin vurulmasın-

dan sonra Moskva ilə aramızda soyuqluq yaranmışdı. Çünki Rusiya mediasında Azərbaycana qarşı qərəzli yazılar dərc olunurdu". A.Məsiyevin fikrincə, buna baxmayaraq, prezidentlər səviyyəsində münasibətlər həmişə yaxşıdır: "Putinin üzrxahlıq zəngi də buna dəlalət edir. Azərbaycan Prezidentinin Rusiyaya dəvət edilməsi isə ümumiyyətlə göstərir ki, yaranmış soyuqluğun tam aradan qaldırılması istiqamətində addımlar atılır. Xələf Xələfovun səfəri də bu aspektdən əhəmiyyət kəsb etməkdədir".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Üç paytaxtdakı anti-Azərbaycan təşkilatı

Onların bağlanması mexanizmi olmasa da, hər üç Avropa paytaxtındakı təşkilatların ölkəmizə münasibətdə qərəzli münasibəti dəyişməsi zərurəti var

Özlərini dünyada "insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə ən kamil qurumlar" kimi qələmə verən "Amnesty International", "Transparency International", "Human Rights Watch", "Freedom House" kimi təşkilatlar Azərbaycana münasibətdə daima sərgilədikləri mövqe ilə hansı məqsədlərə xidmət etdiklərini təsdiqləyiblər.

Bu təşkilatlar bir dəfə olsun belə Ermənistanın işğalçılıq siyasəti nəticəsində milyona yaxın insanın hüquqlarının pozulduğunu dilə getirməyiblər. İnsanların hüquqlarının kütləvi şəkildə pozulmasında günahkar olan Ermənistan dövlətinə bir dəfə formal olsa belə çağırış edilməyib. Azərbaycanda hansısa xırda bir məsələni şişirdərək dünya səviyyəli problemə çevirmə-

bunun kifayət olmadığını deyib. İ.Əliyev diqqətə çatdırıb ki, siyasi düşmənçiliyə xidmət edən "Human Rights Watch", "Amnesty International", "Transparency International" kimi təsisatların fəaliyyətinin qarşısı alınmalıdır. Qeyd edək ki, bu qeyri-hökumət təşkilatları dövlətdən pul almadığını iddia edir, amma şübhəli fondlardan və ianələrdən maliyyələşdiyini təsdiqləyir. "Human Rights Watch" ABŞ-da, "Transparency International" Berlin-də, "Amnesty International" Londonda mənzillənib. Bu təşkilatlar zaman-zaman

qeyri-dəqiq hesabatların dərc edilməsinə, şübhəli reputasiyalı insan haqları təşkilatları ilə əməkdaşlığa, hesabatlarda qərəzliliyə görə daima tənqid edirlər.

Onların bağlanması mexanizmi olmasa da, hər üç Avropa paytaxtındakı təşkilatların Azərbaycana qarşı qərəzli münasibəti dəyişməsi zərurəti var.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadə bu barədə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, cənab Prezidentin ADA Universitetindəki çıxışı çox əhatəli və vacib məsələləri əks etdirir: "Cəmiyyətdə çox maraqla qarşılanıb. Prezident bir çox beynəlxalq təşkilatlarla bağlı fikirlərini bildirdi, o cümlədən Avropa Şurasının baş katibinin Azərbaycanın bu təşkilatdan çıxmamaqla bağlı xahişinin olduğunu dedi. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarlarının artıq Azərbaycan üçün imperativ-məcburi olmadığı qeyd olundu. Çünki Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin hakimlərinin seçilməsində əgər Azərbaycan nümayəndə heyəti iştirak etməyirsə, o zaman həmin hakimlərin qəbul etdiyi qərarlara münasibətin də belə olacağını Avropa Şu-

rası başa düşməli idi. Amma çox təəssüflər olsun ki, Avropa Şurası da digər adıçəkilən beynəlxalq təşkilatlar kimi Azərbaycana münasibətdə ayrı-seçkiliyə yol verdilər və nəticəsi də bugünkü reallıqdır. Mənə belə gəlir artıq hamıya aydındır ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA-nın işində iştirak etmir. O ki qaldı "Human Rights Watch", "Amnesty International", "Transparency International" kimi təşkilatlara, bu təşkilatlar həmişə Azərbaycana qarşı qərəzli mövqe nümayiş etdiriblər. Yeri gəlmişkən, bir şeyi deyim ki, "Human Rights Watch" təşkilatının 2020-ci ildə 44 günlük müharibə zamanı Ermənistanın Gəncəyə dinc əhalinin üzərinə qadagılanmış bombalarla zərbələr endirməsinə münasibəti gözümüzün qabağındadır və unutmamışıq. O zaman onların davranışına qarşı Azərbaycandan ciddi tənqidlər olduqdan və Bərdəyə də raketlər atıldıqdan sonra onlar Azərbaycana gəldilər və yarımqıç bir hesabat hazırladılar. İki ay ərzində yarımqıç hesabat hazırlayacağıq deyə gəldilər. Hazırladıqları hesabatda Azərbaycanı Ermənistanla qarşı hansısa hüquq normalarını pozan hərəkətlərdə ittiham edib, Azərbaycanı Ermənistanla bərabərləşdirməyə çalışdılar. Bu, həmin təşkilatın Azərbaycana qarşı ən çirkin qəzəzlərindən biri idi. Belə bir təşkilatlara artıq

Azərbaycanda zərər qədər etimad qalmayıb. Çünki onlar tamamilə siyasi təşkilatlara çevriliblər, hüquq müdafiəçiliyindən əsər-əlamət qalmayıb. Sadəcə olaraq, hüquq müdafiəsi, insan haqları adı altında bir sıra dövlətlərə basqı edirlər. Ona görə də ilk növbədə həmin təşkilatların özlərini düzəltmələrinə zərurət var. Ya adlarını rəsmi olaraq siyasi təşkilat elan etməlidirlər, ya da siyasi və qərəzli mövqelərindən imtina etməli və ədalətli hüquq müdafiə təşkilatı rolunda çıxış etməlidirlər. Bu sırada da ən çox qərəzli münasibət sərgilədikləri Azərbaycana münasibətlərində qərəzi kənara qoymalıdırlar. Bu zərurəti dərk edib buna uyğun davranışa keçməsələr, onlar Azərbaycan tərəfindən arzuolunmaz təşkilat kimi qəbul oluna bilər".

Hüquq müdafiəçisi qeyd etdi ki, "Human Rights Watch", "Amnesty International", "Transparency International"-ın ermənilər tərəfindən də maliyyələşdirildiyi barədə dəfələrlə məlumatlar yayılıb, faktlar açıqlanıb. Ona görə də həmin təşkilatların anti-Azərbaycan mövqeyinə köklənməsində bu amil də rol oynayır. Bu təşkilatların artıq dünyada da nüfuzu qalmayıb. Ona görə də fəaliyyətlərinin zərərli, qeyri-qənaətbəxş olduğu səbəbilə fəaliyyətləri dayandırılmalıdır.

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

“Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 140-a yaxın elmi təşkilatın əksəriyyətində heç bir elmi məhsul istehsal olunmur”. Bunu elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində keçirilən tədbirdə deyib.

Nazir ölkədə elmi məqalə və məhsulların istehsalının az olmasının əsas səbəbi kimi maliyyələşmənin zəif olmasını misal çəkib: “Azərbaycanda uzun illər elm və təhsil ayrı-ayrılıqda inkişaf edib. Hazırda Azərbaycanda 150-dən artıq elmi müəssisə var. Lakin ümumi elmi məhsulların sayına baxdıqda elmi müəssisə sayları arasında qeyri-mütənasiblik olduğunu görürük. Bu məqamda maliyyə və səmərəlilik mövzusu ön plana çıxır. Ölkə

yündə iki ehtimal yaradır: Ya vəsait qeyri-səmərəli şəkildə xərclənir, nəticə isə yoxdur, ya da həmin vəsait faktiki elmi məhsulun deyil, “formal fəaliyyətin” maliyyələşməsinə gedir.

Burada önəmli bir sual da doğur: bu qədər vəsait hara gedir və niyə nəticə yoxdur?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov məsələyə bu cür mövqe bildirib ki, bu cür fikir səsləndirilir, amma bu iddialar nə elmi təhlilə, nə də real

Nazirin sensasion etirafı: pul da yoxdur, elm də...

Emin Əmrullayevin dediklərinə təhsil ekspertlərindən reaksiya: “Əgər həqiqətən də elmə diqqət göstərmək istəyirsə...”

üzrə bütün elmi xərcləri bölükdə bir elmi məqalə təxminən 35 min manata başa gəlir. Bu da o deməkdir ki, istənilən mövzuda olduğu kimi, elmdə də maliyyələşmə önəmlidir”.

Nazirin bu ifadələri müzakirələrə səbəb olub. Suallar var ki, elmi təşkilatlarda niyə elmi məhsul istehsal olunmur, pul nə dərəcədə önəmlidir və sairə?

Ekspertlər qeyd edir ki, nazirin “elm yoxdur, pul da yoxdur” fikri əslində mövcud sistemin həm struktur, həm də maliyyə baxımından böhran içində olduğunu göstərir. 140-dan çox elmi təşkilatın böyük əksəriyyətində “elmi məhsulun istehsal olunması” isə yalnız maliyyə ilə deyil, həm də idarəçilik, motivasiya və şəffaflıq problemləri ilə əlaqələndirilir.

Bir elmi məqalənin dövlətə orta hesabla 35 min manata başa gəlməsi isə ciddi səmərəsizlik problemini ortaya qoyur. Bu rəqəm özü-özlü-

faktlara əsaslanır: “Elmi məhsul təkə patent və texnologiya deyil. Elmi məqalələr, monoqrafialar, yeni metodologiyalar, beynəlxalq konfrans çıxışları, tətbiqi layihələr və hətta analitik modellər də elmi məhsul sayılır.

Azərbaycanda isə bu sahədə az da olsa sistemli fəaliyyət var:

- AMEA 2023-cü ildə 1000-dən çox elmi məqalə dərc edib, 2022-ci ildə 22 patent alıb.

- BDU əməkdaşları 2023-cü ildə nüfuzlu jurnallarda 300-dən çox məqalə çap etdirib.

- ADA Universiteti 2024-cü ildə QS Sustainability Rankings siyahısına daxil olub - bu, sırf elmi fəaliyyət və tədqiqat əsasında baş verir.

- ADNSU texniki və tətbiqi sahələrdə real elmi nəticələr əldə edib.

- Aşqarlar Kimyası İnstitutu 2022-ci ildə 47 elmi məqalə ilə çıxış edib, 16-sı Web of Science bazasıdır.

- Son 3 ildə Scopus bazasında 3600-dən çox Azərbaycan mənşəli elmi məqalə qeydə alınıb.

Bəli, çatışmazlıqlar var - koordinasiya, maliyyələşmə, kommersiyalaşdırma zəifdir. Amma bu, “heç bir elmi məhsul yoxdur” deməyə əsas vermir. Elm haqqında danışanda emosiyalarla yox, faktlarla danışmalıyıq. Elmi yanaşma bunu tələb edir”.

Təhsil eksperti Elşən Qafarov isə deyib ki, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin bir-birini inkar edən fikirlər tez-tez səsləndirməsinə artıq öyrəşmişik: “Əvvəla, nazir tez-tez qeyd edirdi ki, bizdə alimlərin peşəkarlığı çox aşağıdır, elmi-pedaqoji fəaliyyətlərlə məşğul olanların səviyyəsi zəifdir. Daha sonra süni surətdə bu nəticələrin qaldırılması üçün elmi məqalələr meydana çıxdı. Hazırda ali məktəblər öz professor-müəllim heyətinə əməkhaqqını lazım olan səviyyədə verməsələr də, elmi məqalələrə çox böyük mükafat fondu ayırırlar. Nazir də böyük həvəslə həmin məqalələri paylaşır və bu nəticələri biznes layihəsi olan müxtəlif reyting sistemlərində guya Azərbaycanın elmi ali təhsil müəssisələrinin dünyanın top universitetləri sırasına düşməsi ilə əsaslandırır və sairə bu kimi absurd ifadələr səsləndirir. Azərbaycan elmini inkişaf etdirmək üçün ilk növbədə elmə elm sahəsindən çıxan şəxs rəhbərlik etməlidir.

Elmin və təhsilin düşüdüğü ağır, çıxılmaz vəziyyət göz qabağındadır. Məsələ burasındadır ki, Azərbaycanda elm sahəsinə lazım olan qədər vəsait ayrılır. Bu gün təhsil büdcəsinin əsas hissəsi layihələrə və təlimlərə ayrılır. Əgər Emin Əmrullayev həqiqətən də elmə diqqət göstərmək istəyirsə, heç nə etməsin, sadəcə olaraq, büdcədə hər il Azərbaycanda layihələrə, qrantlara və təlimlərə nə qədər vəsait ayrılır, elmə nə qədər vəsait yönəldilir onu desin. Və yaxud imtahanların, ayrı-ayrı müsabiqələrin keçirilməsinə nə qədər vəsait ayrılır? Hesab edirəm ki, nazir Emin Əmrullayev səsləndirdiyi fikirlərlə bir daha diqqəti öz üzərindən yayındırmağa çalışsın. Bu gün Azərbaycanda elmi müəssisələrin rasionallaşdırılması doğrudur, lakin bununla yanaşı gənc alimlərin də yetişməsi ilə bağlı addımlar atılmalıdır. Bu gün gənc alimlərin yetişməsində çox böyük maneələr var və bu maneələrin əksəriyyəti süni xarakter daşıyır. Doktorantlara, magistrantlara ayrılan təqaüdlərin miqdarı nə qədərdir və bu təqaüdlə həmin doktorant, magistrant hansı elmi fəaliyyətlə məşğul ola bilər? Bizdə elmi araşdırmalar hansı səviyyədə aparılır, hansı səviyyədə koordinasiya edilir? Bütün bunlardan danışılmalıdır. Azərbaycanda bu gün istər ali təhsildə, istər elmi müəssisələrdə, istərsə də funda-

Bəzi ixtisasların tədris müddəti azaldılacaq

“Bəzi ixtisasların tədris müddətlərinin azaldılması müzakirə predmetidir”. Bunu elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli “İctimai TV”də yayımlanan “Xəbərimiz var” proqramında qonaq olarkən deyib.

O bildirib ki, bu gün Azərbaycanda magistratura ikillikdir, amma Azərbaycanda il yarımliq magistratura proqramları da var. Xüsusən MBA üzrə belə ixtisaslar mövcuddur: “Elə ixtisaslar var ki, onlarda tədris müddətinin azaldılması kifayət qədər çətin məsələdir, çünki uzunmüddətli peşəkar hazırlıq tələb edir. Amma elə sahələr də var ki, qısa müddətdə bazara hazır mütəxəssis çıxarmaq olar. Bu istiqamətdə çox ciddi hazırlıqlarımız var. Sadəcə, bu həm də qanunvericilikdə ciddi dəyişikliklər edilməsini tələb edən məsələlərdəndir. Bu səbəbdən proses bir az uzun çəkir, amma bunlar üzərində artıq işlər gedir və ciddi hesablamalar var”.

51 mindən çox IX sinif şagirdi imtahan verəcək

Bazar günü - aprelin 13-də Bakı şəhərinin bir sıra rayonlarında Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı keçirəcək.

“Report” xəbər verir ki, bu barədə DİM məlumat yayıb. Məlumatla əsasən, buraxılış imtahanı Xətai, Nəsimi, Nərimanov, Qaradağ, Suraxanı və Səbail rayonlarında, Gəncə (I hissə), Samux, Yevlax, Qazax, Ağstafa, Şəki, Lənkəran (I hissə), Astara, Yardımlı, Ağdam, Ağcabədi, Şuşa, Xankəndi, Xocalı, Ağsu, Zərdab, İsmayilli, İmişli, Şirvan, Biləsuvar, Qusar, Siyəzən, Xızı, Şabran) rayonlarında keçiriləcək.

İmtahan saat 11:00-da başlanı. İmtahanın başlanmasına 15 dəqiqə qalmış - saat 10:45-də buraxılış rejimi başa çatır. Bundan sonra gələn iştirakçılar imtahan binasına buraxılırlar.

İştirakçıların imtahan binasına rahat şəkildə daxil olması üçün binaya müxtəlif gəlmə vaxtları müəyyən edilib və imtahan iştirakçısının buraxılış vərəqəsində həmin vaxt göstərilir. Ona görə də imtahan binasına buraxılış vərəqəsində qeyd olunan vaxtda gəlmək tövsiyə olunur.

İmtahanda 51 min 237 şagirdin iştirakı nəzərdə tutulur.

“Pul ver, imtahan ballarını artır”

Sosial şəbəkələrdə abituriyentlərə pul qarşılığında imtahan ballarının artırılması vədlərinin verilməsi dələduzluq halıdır.

“Report” xəbər verir ki, bunu Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) mətbuat katibi Xanlar Xanlarov deyib. O, valideynləri diqqətli olmağa çağırıb: “Belə hallarla rastlaşanda hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət etsinlər. Məlumat bazası yüksək təhlükəsizlik sistemi ilə təmin olunub və ora giriş edərək imtahan nəticələrini dəyişmək mümkün deyil”.

mental elmi araşdırmalarda, nəzəri-metodoloji tədqiqatlarda və sairə sahələrdə vəziyyət sifir altındadır. Bu çox üzücü haldır. Bu gün həmi kosmetik dəyişikliklərdən danışır, hansısa statistik rəqəmlərdən, reytinglərdən söz açılır. Bir elmi və ya ali təhsil müəssisəsinin nəticələri oranın əməkdaşlarının biznes layihəsi olan beynəlxalq reyting sistemlərində yerləşdirdiyi məqalələrlə ölçülür. Biz elmi müəssisələri günahlandırırıq, amma gələn

baxaq, onların maddi-texniki avadanlıqları nə vəziyyətdədir? Əməkdaşların elmi-texniki avadanlıqlarla işləmək bacarığı hansı səviyyədədir və sairə. Beləliklə, bu gün Azərbaycan elmi çox ağır vəziyyətdədir. Hesab edirəm ki, elmi müəssisə və elmi təşkilatlarda ümumilikdə infrastruktur dəyişikliyi aparmaq lazımdır və bu sahənin adamını bu sahəyə rəhbər götürmək vacibdir”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Son zamanlar ABŞ-ın Cənubi Qafqazda fəaliyyəti ciddi müzakirə mövzusunda çevrilib. Bir sıra müşahidəçilərin fikrincə, Amerikanın Cənubi Qafqazdakı siyasəti daha çox “bir addım irəli, iki addım geri” taktikasını xatırladır.

90-cı illərin əvvəllərində regionda söz sahibi olan ABŞ artıq burada əvvəlki nüfuzunu saxlaya bilməyib. ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışında Prezident İl-

Vaşinqtonun Cənubi Qafqaz təərəddüdü

Bəzi ekspertlər Donald Tramp administrasiyasının bu regionu siyasətində prioritet hesab etdiyinə inanmırlar

ham Əliyev ABŞ-ın yeni administrasiyasının Cənubi Qafqaz siyasətinə də toxunub.

Azərbaycanın Cənubi Qafqazın aparıcı ölkəsi, Qlobal Cənubun bir hissəsi olduğunu xatırladan dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, bizim Qoşulma Hərəkətində güclü mövqeyimiz, Mərkəzi Asiya ilə yaxşı əlaqələrimiz var. İqtisadi baxımdan güclü, enerji resurslarına, ordusunun döyüş meydanında sübuta yetirilmiş gücə malik olan ölkə olduğumuzu vurğulayan Prezident əlavə edib: “Buna görə biz Birləşmiş Ştatlar üçün çox mühüm tərəfdaş ola bilərik. Onların (Tramp Administrasiyası - red.) indiki siyasəti daha çox Amerikanın milli maraqlarına əsaslanacaq və qeyd edə bilərəm ki, hazırda onlarla çox güclü münasibətlər bu bölgə üçün vacibdir”, - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb.

ABŞ-ın Cənubi Qafqaza qayıtmaq siyasətinin ilk anonsu hələ Donald Trampın prezidentliyinin ilk dövründə verilərsə də, bu istiqamətdə ciddi iş nəzərə çarpmadı. Ağ Ev ikinci qayıdışından sonra da bəzi ekspertlər Donald Tramp administrasiyasının Cənubi Qafqaz regionunu prioritet hesab etdiyinə inanmadıqlarını bildiriblər.

Cənubi Qafqaza nüfuz etmək üçün ABŞ Türkiyə və Rusiya kimi təsir rıçaqları olmadığı üçün geri çəkilib?

AMİP sədri, deputat Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a

vat’a bildirdi ki, ABŞ dünyanın hegemon dövlətidir və müxtəlif bölgələrdə özünün dövlət maraqları var.

Bu kontekstdə Cənubi Qafqaz da istisna deyil: “Xüsusi də onu nəzərə alsaq ki, İranla bağlı ABŞ-ın, əsasən də Donald Tramp administrasiyasının özünün xüsusi mövqeyi var. Birinci prezidentlik dövründə də İrana sərt sanksiyaların tətbiq edilməsində Tramp xüsusi cəba göstərmişdi. Bu dəfə ikinci prezidentliyi dövründə də İranla bağlı bir çox məsələləri gündəmə gətirməklə İrana yönəlik təhdidlər var. Həmçinin o da məlumdur ki, ABŞ-ın ən yaxın strateji müttəfiqi olan İsrail dövlətinin də İranla bağlı özünün xüsusi münasibəti mövcuddur. Bu baxımdan xüsusilə də İranın nüvə silahı əldə etmək ərafəsində olduğu nəzərə alınaraq ABŞ-ın bölgədə İranla əlaqəli uzaqgedən planları var. Ona görə də İranla qonşu dövlətlərlə, o cümlədən Azərbaycanla münasibətlərin normal məcrada inkişaf etməsində Vaşinqtonun maraqları olmamış deyil. Onu da diqqətə almaq lazımdır ki, Tramp daha çox iqtisadi münasibətlərə üstünlük verir və iqtisadi münasibətlər kontekstində Amerikanın maraqlarını önə çəkir. O baxımdan Cənubi Qafqazın əsas aparıcı dövləti olan, enerjidaşıyıcılarına malik, iqtisadi cəhətdən inkişafda olan, eyni zamanda güclü orduya malik olan, NATO ilə əməkdaşlıq edən, Tür-

kiyə ilə birlikdə bu prosesin içində olan Azərbaycanla münasibətlərin normal istiqamətdə inkişaf etməsində maraqlıdır. Demokratlar dövründən fərqli olaraq Tramp administrasiyasının Azərbaycanla daha isti münasibətinin olması məlumdur. Birinci prezidentlik dövründə də bu belə idi. Ümumiyyətlə, Respublikaçıların Azərbaycana yönəlik siyasəti Demokratlardan fərqli olaraq hər zaman daha yaxşı olub. Budəfəki prezidentlik dövründə də Azərbaycanla münasibətlərinin daha isti olacağını və bölgə ilə əlaqəli planlarının Azərbaycanla münasibətlərinin normal məcrada inkişaf etməsi kontekstində quracağını istisna etmirəm. Biz bunu qarşıdakı dövrdə görəəcəyik. ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya düzənində doğru” mövzusunda tədbirdə Azərbaycan Prezidentinin səsləndirdiyi fikirlər də elə ABŞ-la bu kontekstdə münasibətlərin normal məcrada yürüdülməsinə də Azərbaycan Prezidentinin çıxışında ölkəmizin Cənubi Qafqazın əsas güc mərkəzi olduğu fikri yer alıb. Bunu bir daha diqqətə çatdırmaqla regionun sorumlusu olmağa hazır olduğunu bəyan edir. Eyni zamanda bu funksiyaları Mərkəzi Asiyada da oynaya biləcəyinə ehtiyatlı vurur. Birləşmiş Ştatların yeni administrasiyası apardığı beynəlxalq siyasətdə ölkənin milli maraqlarını əsas götürür. Bayden iqtidarından tamamilə fərqlənən siyasət aparmaqdadır. Yaxın, Orta Şərq

Deputatın sözlərinə görə, təbii ki, bölgədə Rusiya, Türkiyə faktoru da var: “Xüsusilə Rusiyanın Cənubi Qafqaza təsir imkanlarının hələ də qorunub saxlanması ABŞ

üçün bir çox məsələlərdə çəkindirici faktor olub. Amma eyni zamanda Tramp administrasiyası həm də onun fərqi qəbul edir ki, bölgədə reallıqlar dəyişib. Bu reallıqlar Azərbaycanın öz gücünə dəyişib. Bu bölgədə Azərbaycan-Türkiyə tandemi əsas rol oynamaqdadır. Bu faktor da mütləq mənada Cənubi Qafqaz siyasətində Tramp hökuməti tərəfindən diqqətə alınacaq”.

Ədalət Partiyasının sədr müavini Mütəllib Rəhimli bildirdi ki, Birləşmiş Ştatlar dünyanın super gücünə olduğuna görə istənilən regiona təsir mexanizmlərinə malikdir. Bu, birbaşa və yaxud dolayı vasitələrlə ola bilər. Təbii ki, Cənubi Qafqazda sülh və əmin-amanlığın qorunub saxlanması ABŞ-ın da rəyi və yanaşması rol oynayır: “Lakin indi dünya düzənində regional güclər də mühüm rol almaqdadır. Azərbaycan Prezidentinin çıxışında ölkəmizin Cənubi Qafqazın əsas güc mərkəzi olduğu fikri yer alıb. Bunu bir daha diqqətə çatdırmaqla regionun sorumlusu olmağa hazır olduğunu bəyan edir. Eyni zamanda bu funksiyaları Mərkəzi Asiyada da oynaya biləcəyinə ehtiyatlı vurur. Birləşmiş Ştatların yeni administrasiyası apardığı beynəlxalq siyasətdə ölkənin milli maraqlarını əsas götürür. Bayden iqtidarından tamamilə fərqlənən siyasət aparmaqdadır. Yaxın, Orta Şərq

Trampın yeni böhran qorxusu

ABŞ Prezidenti Donald Tramp administrasiyası yeni ticarət tariflərinin bəzilərini 90 gün müddətinə dayandırmaq qərarına növbəti maliyyə böhranı qorxusu səbəbindən gəlib. Axar.az xəbər verir ki, bu barədə “Nyu York Tayms” mənbələrinə istinadən məlumat yayıb.

Nəşrin məlumatına görə, Ağ Ev global fond və əmtəə bazarlarının daha da çökməsindən və maliyyəçilər arasında çaxnaşmadan qorxur ki, bu da nəzarətdən çıxıb iqtisadiyyata ciddi ziyan vura bilər.

“ABŞ vitse-prezidenti Vens və maliyyə naziri Bessent təkid edib ki, Vaşinqtonun ticarət müharibəsi strategiyası dəqiq müəyyən edilməli və Çini təcrid etmək, ABŞ-ın ticarət kəsiri ilə mübarizədə qərarlı olduğu təəssüratını yaratmaq məqsədi daşmalıdır”.

Qeyd olunur ki, aprelin 2-də Tramp 185 ölkə və ərazinin məhsullarına gömrük rüsumunun tətbiq ediləcəyini bəyan edib. 10%-lik universal tariflər aprelin 5-dən, fərdi tariflər isə aprelin 9-dan qüvvəyə minib. Bundan əlavə, ABŞ administrasiyası aprelin 3-dən idxal edilən bütün avtomobillərə 25% gömrük rüsumları tətbiq edib. Aprelin 9-da isə Tramp danışıqlara hazır olduğunu nümayiş etdirən ölkələrə tarif artımını 90 gün müddətinə dayandıracağını açıqlayıb. Onlara 10% idxal rüsumları tətbiq olunacaq. Bessent dayandırmanın Kanada və Meksikaya aid olduğunu vurğulayıb. Lakin Tramp Çindən gələn məhsullara rüsumları 125%-ə qaldırıb.

İstanbulda Rusiya-ABŞ danışıqları

Aprelin 10-da Rusiyanın İstanbuldakı Baş Konsulluğunun binasında Rusiya və ABŞ nümayəndə heyətləri arasında danışıqların ikinci mərhələsi keçirilib. Görüş bir neçə saat davam edib.

Məsləhətləşmələrdə Rusiya nümayəndə heyətinə Vaşinqtondakı səfir Aleksandr Darçiyev, Amerika nümayəndə heyətinə isə dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisinin müavini Sonata Kulter rəhbərlik edib.

Əvvəlki Rusiya-Amerika məsləhətləşmələri fevralın 27-də İstanbulda ABŞ baş konsulunun iqamətgahında baş tutub və altı saatdan çox davam edib. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin görüşün yekunlarına dair bəyanatında qeyd edilib ki, “müzakirələr mənalı və işgüzar olub”. Nazirlikdən əlavə edilib ki, “bu kanal vasitəsilə dialoqun davam etdirilməsi razılaşdırılıb”.

və Qafqaz regionuna təsir edən etibarlı müttəfiqi kimi də Türkiyəni görür. Bu günlərdə İsrailin baş naziri Netanyahu ABŞ-a səfəri zamanı da açıq şəkildə bu, təsdiqini tapdı. Tramp birmənalı şəkildə Türkiyənin və Ərdoğanın roluna üstünlük verdiyini göstərməklə İsrail üçün sərhədlər də müəyyənləşdirmiş oldu. Əslində ABŞ Cənubi Qafqazda təərəddüd etmir. Bölgədə baş verən hadisələrə də

kifayət qədər ciddi reaksiya verir. İndiki halda Cənubi Qafqazda Birləşmiş Ştatların maraqlarına zidd olan proseslər getmir. Onun rəqiblərini gücləndirəcək addımlar atılmır. Odur ki, onun regional aktiv müdaxiləsini müşahidə etmirik. Buna görə də bəzən belə təəssürat yaranır ki, ABŞ Cənubi Qafqazda baş verənlərə biganədir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Neft nə qədər ucuzlaşacaq?

Aprelin əvvəlindən “Brent” markalı neftin qiyməti təxminən 20 faiz ucuzlaşıb. Hazırda bir barel “Brent” nefti 60 dollar ətrafında satılır. Rusiyanın “Urals” neftinin qiyməti isə 50 ABŞ dollarından aşağı düşüb və bu ucuzlaşma bəlkə də davam edəcək. Dünya bazarı artıq qeyri-müəyyənlik zonasına düşür.

Qiymətlərin kəskin düşməsi ABŞ-ın neft istehsalçıları üçün sərfəli deyil. Çünki bir çox şelf yataqları qiymət 50 dollar və ya daha yüksək olduqda rentabellidir.

Əgər ziddiyyətlər aradan qalxarsa və OPEK+ ölkələri istehsalı daha mülayim artırırsa, neft qiymətləri 60-65 ABŞ dolları səviyyəsində qalacaq. Bu qiymət həmçinin ABŞ şelf neft istehsalçıları üçün rentabelliliyi təmin edəcək. Analitiklər bu ssenarini iqtisadi şərtlərin yaxşılaşması və ticarət münasibətlərində müsbət dəyişikliklərlə əlaqələndirirlər.

“Tarif müharibələri”nin daha da dərinləşməsi və dünya iqtisadiyyatının resessiyaya düşməsi vəziyyətində neft qiymətləri 50 dollardan aşağı enə bilər. Bu halda Rusiyanın Urals neftinin qiyməti 40-45 dollara qədər düşə bilər ki, bu da Rusiya və digər neft ixracatçı ölkələr üçün ciddi iqtisadi təzyiqlər yaradacaq.

2025-ci ildə neft qiymətlərinin necə formalaşacağı barədə müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar və analitiklər fərqli proqnozlar təqdim edirlər.

Beynəlxalq Enerji Agentliyi enerji bazarlarında qeyri-müəyyənliyin davam edəcəyini və alternativ enerji mənbələrinin artmasının tələbi zəiflədəcəyini qeyd edir. Bu səbəbdən qiymətlərin 60-65 dollar arasında dəyişəcəyi ehtimal olunur.

Beynəlxalq Valyuta Fondunda hesab edirlər ki, iqtisadi zəiflik və tələbin azalması neftin qiymətini aşağı salacaq. Xüsusilə Çin və Avropada iqtisadi tənəzzülün davam etməsi tələbi daha da azaldacaq. Təşkilat qiymətlərin 50-60 dollar arasında olacağını proqnozlaşdırır.

Goldman Saksın analitikləri 2025-ci il üçün neft qiymətinin 58-62 dollar arasında olacağını gözləyir. Şirkət ABŞ-ın şelf neft istehsalının daha da artması və OPEK+ ölkələrinin istehsalı artırması ilə qiymətlərin bu aralıqda formalaşacağını qeyd edir.

JP Morqan investisiya bankı 2025-ci ildə neft qiymətlərinin 55-60 dollar arasında olacağını proqnozlaşdırır. Şirkətin mütəxəssisləri qlobal iqtisadiyyatda resessiya riski və ticarət müharibələrinin davam etməsi nəticəsində qiymətlərin bu səviyyədə olacağını bildirirlər.

OPEK təşkilatı 2025-ci il üçün qiymətlərin 60-70 dollar arasında dəyişəcəyinə ümid edir. OPEK istehsalını artıraraq bazar payını genişləndirməyi planlaşdırır. OPEK-in proqnozu həm də qlobal iqtisadiyyatın bərpa ehtimalına əsaslanır.

Beynəlxalq Enerji Forumu (IEF) 2025-ci ildə Brent markalı neftin qiymətinin 65-70 ABŞ dolları arasında sabit qalacağını gözləyir. Bu proqnoz daha optimist bir iqtisadi şəraitin, xüsusilə ticarət müharibələrinin sona çatması ehtimalı ilə bağlıdır.

□ “Yeni MİSAVAT”

Kiberhücum kompüterə və ya hesablama sistemində icazəsiz giriş əldə etməklə məlumatların oğurlanması və sistemin işinə zərər vurmaq məqsədilə həyata keçirilən aktdır. Azərbaycanda son bir neçə ildə kiber sektorunda, xüsusilə də dövlət sektorunun kibertəhlükəsizliyi sahəsində çox böyük işlər görüldü. Kritik sektorun təhlükəsizliyi ilə bağlı ciddi infrastruktur qurulub və bu işlər davam etdirilir. Azərbaycan kiberhücumundan effektiv müdafiə sisteminin yaradılması sahəsində bir çox ölkələrlə əməkdaşlıq edir.

Innovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyinin (İRİA) İdarə Heyətinin sədri Fərid Osmanov İsrailə işgüzar səfər edib, bir sıra görüşlər keçirib. Səfər çərçivəsində həmçinin dünya üzrə kibertəhlükəsizlik sahəsində lider şirkətlərdən biri olan “Checkpoint” təşkilatının rəhbərliyi ilə görüş baş tutub. Görüş zamanı Azərbaycanda kibertəhlükəsizlik əməliyyat mərkəzlərinin yaradılması, kibertəhlükəsizlik akademiyasının təsis edilməsi və “Checkpoint” şirkətinin qabaqcıl texnoloji həllərinin tətbiqi imkanları geniş şəkildə müzakirə olunub. Bununla yanaşı, şirkətin Azərbaycandakı fəaliyyətinin genişləndirilməsi və lokal tərəfdaşlıqlar vasitəsilə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi məsələləri də diqqət mərkəzində yer alıb.

Qeyd edək ki, ölkədə getdikcə artan kibertəhlükəsizlik çağırışlarına cavab olaraq, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi İsrailin texnologiya üzrə ən nüfuzlu ali təhsil müəssisəsi - “Technion” İnstitutu ilə birgə 2023-cü ildə Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzini təsis edib. Ölkənin kibertəhlükəsizlik imkanlarını gücləndirmək məqsədilə yaradılan mərkəz bu sahədə yüksək ixtisaslı mütəxəssis və təlimçilərin yetişdirilməsində əsas mərkəz rolunu oynayır.

Mərkəzdə əsasən 3 növ mütəxəssis hazırlanır: “Red Team” (hücum), “Blue Team” (müdafiə), “SOC Team” (analitika).

Hüquqşünas Ramil Süleymanov mövzu ilə bağlı “Yeni MİSAVAT”a deyib ki, bu məsələdə yalnız müasir texnologiyalardan istifadə etmək deyil, baş verə biləcək mümkün kibercinayətlərin qarşısını almaq məqsədilə qanunvericilik bazasının formalaşdırılması, kibercinayətkar əməllərin müəyyən olunması, o cümlədən buna qarşı profilaktik tədbirlərin görülməsi

“Ölkəmiz kiberhücumların hədəfində İsrailə kibertəhlükəsizlik akademiyasının yaradılması müzakirə olunur

dövlətlərin prioritet məsələlərindən biridir: “Burada təkcə dövlətlərin texnoloji avadanlıqlardan istifadəsi nəzərdə tutulmayıb. Eyni zamanda dövlətlərin kriminogen dairəsi müəyyən edilməlidir, qanunvericilik bazası təkmilləşdirilməlidir. Azərbaycanda Cinayət Məcəlləsində bununla bağlı maddələr var. Zaman-zaman əlavələr olunur. Tərəfdaşlıqlar vasitəsilə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi məsələləri də diqqət mərkəzində yer alıb.

Qeyd edək ki, ölkədə getdikcə artan kibertəhlükəsizlik çağırışlarına cavab olaraq, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi İsrailin texnologiya üzrə ən nüfuzlu ali təhsil müəssisəsi - “Technion” İnstitutu ilə birgə 2023-cü ildə Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzini təsis edib. Ölkənin kibertəhlükəsizlik imkanlarını gücləndirmək məqsədilə yaradılan mərkəz bu sahədə yüksək ixtisaslı mütəxəssis və təlimçilərin yetişdirilməsində əsas mərkəz rolunu oynayır.

Mərkəzdə əsasən 3 növ mütəxəssis hazırlanır: “Red Team” (hücum), “Blue Team” (müdafiə), “SOC Team” (analitika).

Hüquqşünas Ramil Süleymanov mövzu ilə bağlı “Yeni MİSAVAT”a deyib ki, bu məsələdə yalnız müasir texnologiyalardan istifadə etmək deyil, baş verə biləcək mümkün kibercinayətlərin qarşısını almaq məqsədilə qanunvericilik bazasının formalaşdırılması, kibercinayətkar əməllərin müəyyən olunması, o cümlədən buna qarşı profilaktik tədbirlərin görülməsi

yetkin hesab etmir. Bununla belə, bir sıra mühüm qanunlar və normativ aktlar mövcuddur. “Informasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” 1998-ci ildə qəbul edilən qanun informasiya təhlükəsizliyi, informasiya sistemlərinin qorunması və məlumatların mühafizəsi ilə bağlı ümumi prinsipləri müəyyən edir. 2004-cü ildə qəbul edilən “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Qanun isə kibermühitdə elektron sənədlərin və imzaların hüquqi qüvvəsini və təhlükəsizliyini tənzimləyir. Bundan əlavə, 2010-cu ildə qəbul edilmiş “Fərdi məlumatlar haqqında” Qanun şəxsi məlumatların toplanması, saxlanması və istifadəsi ilə bağlı hüquqi çərçivəni müəyyən edir. Kiberhücum zamanı şəxsi məlumatların sızmasının qarşısını almaq baxımından bu qanun xüsusi əhəmiyyət daşıyır. 2022-ci ildə qəbul edilən “Informasiya, informasiyalaşdırma və informasiya təhlükəsizliyi haqqında” yeni qanun isə əvvəlki qanunların təkmilləşdirilmiş versiyası kimi çıxış edir və dövlət informasiya sistemlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunmasına dair əlavə tələblər qoyur.

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində də kibercinayətlərlə bağlı müddəalar mövcuddur. Məsələn, 271-ci maddədə kompüter sistemində qanunsuz müdaxiləni, 272-ci maddədə kompüter məlumatlarının qanunsuz silinməsi və dəyişdirilməsini, 273-cü maddədə isə kompüter məlumatlarına və sistemlərinə zərərverən proqramların yaradılması və yayılmasını

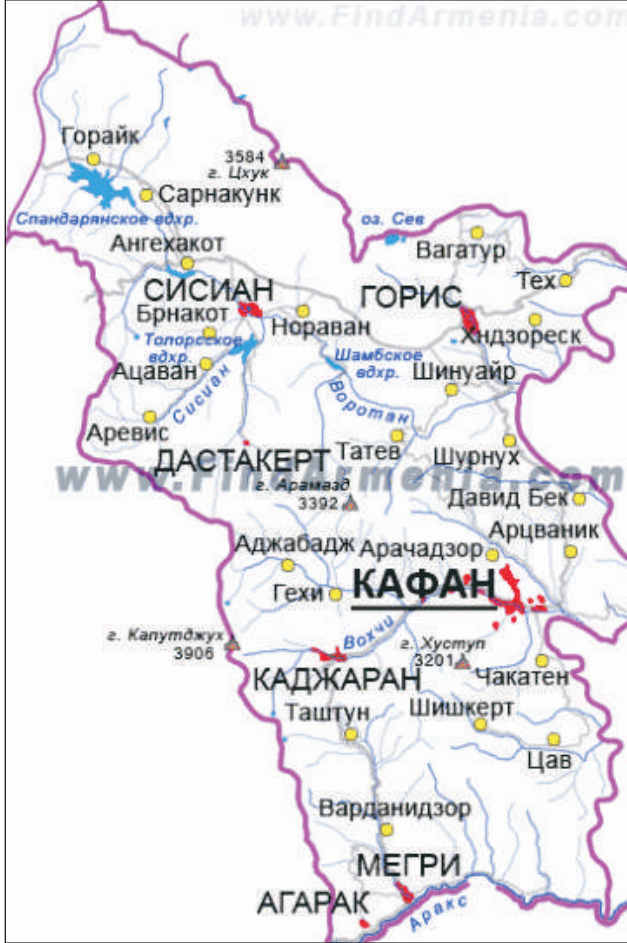
cinayət məsuliyyəti daşıyan əməllər kimi təsnif edir. Bununla yanaşı, 2023-2027-ci illəri əhatə edən Milli Kibertəhlükəsizlik Strategiyası da qəbul olunub. Bu strategiyada hüquqi, texniki və təşkilati tədbirlər nəzərdə tutulur və ölkənin kibertəhlükəsizlik səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədi daşıyır. Bütün bunlara baxmayaraq, müasir təhdidlərə cavab verə biləcək daha spesifik və praktik tənzimləmələrə ehtiyac qalır. Eyni zamanda sahə üzrə mütəxəssislərin hazırlığı və beynəlxalq əməkdaşlıq da qanunvericilik qədər vacib hesab olunur.

Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyasının sədri Elvin Abbasov deyir ki, Azərbaycanda hər gün yüzlərlə, bəlkə də minlərlə hücum olur: “Dövlət qurumlarına, özəl sektora, vətəndaşlara da kiberhücumlar edilir. Düzdür, vətəndaşlara qarşı kiberhücumlar daha çox kiberdələduzluq müstəvisində olur. Qurumlara və bizneslərə olan kibercinayətlər bir qədər fərqlidir. Təbii ki, qurumlara olan hücumların böyük əksəriyyəti uğursuz olur. Bəzən isə kibercinayətkarlar öz niyyətlərinə nail ola bilirlər. Ona görə biz hazırda soyuq müharibədə və ya hibrid müharibədə olduğumuzu bu cür motivlərlə qiymətləndirə bilmərik. Hibrid müharibədə daha çox cəmiyyətdə çaşqınlıq yaratmaq, yalançı hadisələri gerçək kimi göstərərək xalqı təşvişə salmaq cəhdlərinə aidir”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni MİSAVAT”

Rusiya mayda Zəngəzura yerləşir iddiası

Tehran və İrəvanın Zəngəzur dəhlizini əngəlləmək üçün növbəti planı

Rusiyanın Qafanda baş konsulluq açacağı haqda artıq iki ilə yaxındır söz-söhbətlər getsə də, İrəvan bunu əngəlləyir. Qafan Azərbaycanla həmsərhəd ərazidə, Sünik (Zəngəzur-E.P.) rayonunda yerləşir. Hələ aylar öncə Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan təsdiqləyib ki, Moskva "Qafanda Baş Konsulluq açmaq istəyini ifadə edib" və İrəvan bununla razılaşmış.

Qafandakı baş konsulluq Rusiyanın Ermənistan-da sayca ikinci konsulluğu olacaq. Rusiyanın ilk konsulluğu Gümrüdədir. Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova son brifinqdə konsulluqla bağlı suala birmənalı cavab verməyib: "Biz may ayına qədər baş konsulluğun açılışının vaxtı ilə bağlı konkret razılaşmalar əldə edə bilməyirik. Gözləyirik. Əminlik ki, Rusiyanın respublikanın cənubundakı strateji əhəmiyyətli regionda mövcudluğunun ardıcıl şəkildə genişləndirilməsi Ermənistanın, Rusiyanın və bütövlükdə regionun uzunmüddətli maraqlarına cavab verir", - deyərək Zaxarova bildirib. Onun sözlərinə görə, "İranla azad ticarət zonası haqqında sazişin bu yaxınlarda ratifikasiyası ilə əlaqədar Sünikdə ölkələr arasında iqtisadi gündəmin təşviqi Ali formatında getdikcə daha çox əhəmiyyət kəsb edir". Zaxarova əlavə edib ki, Rusiya Baş Konsulluğunun açılması "Sünik bölgəsinin dinamik, dinc və təhlükəsiz inkişafı üçün etibarlı sığortaya" çevriləcək. İrandan sonra Rusiyanın bu bölgədə konsulluq açması gerçəkləşsə, Zəngəzur

regional geosiyasi mübarizənin mərkəzinə çevrilə bilər.

Bu arada, İran və Ermənistanın Zəngəzur dəhlizinin keçdiyi marşrut boyunca birgə hərbi təlimlər keçirməsi də gündəmin əsas mövzularındandır. 9-10 aprel tarixlərində keçirilən təlimlərlə bağlı yayılan məlumatlarda bildirilir ki, "Tərəflər iki ölkənin dövlət sərhədində yerləşən sərhəd-keçid məntəqələrinə simulyasiya edilmiş terrorçu qrupların hücumlarının zərərçəkmişdirilməsi üzrə birgə əməliyyatlar keçirəcəklər". Birgə təlimlərin Zəngəzur dəhlizi boyunca keçirilməsinin Rusiyaya mesaj olduğunu da söyləmək olar.

Ermənistan hakimiyyətinin Zəngəzur dəhlizinə öz qüvvələrini yerləşdirmək niyyəti, həmçinin İranın tez-tez "qırmızı xətt"li açıqlamalarla çıxış etməsi, həmçinin Rusiyanın sözügedən ərazilərdəki sərhədçilərinin 1 yanvar 2025-ci ildən etibarən ərazidən çıxarılması məsələlərə müəyyən qədər işıq salır. 44 günlük müharibədən sonra tez-tələsik Qafanda baş konsulluq açan İran Azərbaycanın Qərbi Zən-

gəzürdə möhkəmlənməsini qəbul etmir. Heç şübhəsiz ki, Araz çayı üzərindən Naxçıvana yolun çəkilməsinə razılaşmasının da arxasında Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı global əhəmiyyətli layihəni əngəlləməkdir. Elə birgə təlimlərin məqsədi də hərbi-zorba gəlməkdir. Amma Kreml İranın əngəllərinin qarşılığında öz istəklərindən vaz keçəcəmi, demək çətindir. Ermənistanla Rusiyanın təsiri İranla müqayisədə dəfələrlə böyükdür və Gümrüdəki hərbi bazanı xatırlatmaq kifayət edər.

Deputat Elçin Mirzəbəyli "Yeni Məqavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Rusiyanın Qafanda konsulluq açacağı ilə bağlı razılaşma yeni deyil və sözügedən diplomatik nümayəndəliyin açılışı ilə bağlı prosesin gecikmə səbəbləri, istisnasız olaraq, Ermənistanın razılaşmalardan və öhdəliklərdən yayınması ilə bağlıdır: "Təbii ki, istər İranın Qafanda konsulluq açmasının, istərsə də Rusiyanın belə bir istəyinin olması-nın konsulluq fəaliyyəti ilə, demək olar ki, heç bir əlaqəsi yoxdur. Bu, Zəngəzürdə siyasi iştirakın diplomatik ad altında legitimləşməsinə xidmət edən addımdır. Qafanda İranın konsulluğunun açılması bölgədəki realqlara təsir göstərmədiyi kimi, bu ərazidə Rusiya konsulluğunun da açılması mahiyyət etibarilə heç nəyi dəyişməyəcək. Rusiyanın Ermənistanda hərbi-siyasi və iqtisadi iştirakı ilə bağlı aspektlər realqlıqda dəyişməyib və olduğu kimi qalır". **Zəngəzur dəhlizinin təhlükəsizliyinin Rusiya sərhədçiləri tərəfindən təmin edilməsinə gəldikdə, E.Mirzəbəyli bildirdi ki, bu, İrəvanın Moskva qarşısında götürdüyü öhdəlikdir:** "Məsələnin ölkəmizə aid hissəsi isə cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan-Azərbaycana maneəsiz gediş-gəlişin təmin edilməsidir. Bu isə Ermənistanın Azərbaycan qarşısında götürdüyü öhdəlikdir. Bizim üçün önəmli olan gediş-gəlişin maneəsiz və təhlükəsiz olmasıdır. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mənzərənin aydın olması üçün 10 noyabr 2020-ci il bəyanatının 9-cu bəndinə nəzər salmağı zəruri hesab edirəm. Beləliklə, sözügedən bəyanatın 9-cu bəndində qeyd olunur ki, "Ermənistan Respublikası vətəndaşların, nəqliyyat və

sitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkili məqsədilə Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Nəqliyyat əlaqəsi üzrə nəzarəti Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd xidmətinin orqanları həyata keçirir". Göründüyü kimi, mətnə Ermənistanın maneəsiz hərəkətin təhlükəsizliyinə zəmanət verməsi birmənalı şəkildə qeyd olunur. Rusiya isə burada, mətnəndə göründüyü kimi, sərhəd-keçid prosesinə nəzarəti həyata keçirir. Dövlətlərin əsas əraziləri ilə eksklavları arasında maneəsiz gediş-gəlişin təmin edilməsi, beynəlxalq təcrübədə dövlətlərarası müavilələrlə tənzimlənir. Bununla bağlı sahəvi konvensiyalar yoxdur. Ayrı-ayrı beynəlxalq sənədlərdə bəzi ümumi hüquqi yanaşmalar yer alıb. Lakin bu qəbildən olan məsələlər bir qayda olaraq, dövlətlərarası müqavilələrlə tənzimlənir". **Milli Məclisin üzvü bununla bağlı konkret nümunələr gətirdi:** "Məsələn, Kaliningrad dəhlizi üzrə Rusiya-Aİ və Rusiya-Litva razılaşmaları var. Belə ki, 2002-ci ildə Rusiya və Avropa İttifaqı arasında Kaliningrad keçidlə bağlı xüsusi tranzit razılaşması imzalanıb. Litva ərazisindən keçən rus vətəndaşlarına xüsusi Tranzit Sənişin Sənədi (FTD) verilir. Avropa İttifaqı hüququ əsasında bu keçidlər tənzimlənir. Başqa bir nümunəyə - Fransa-İspaniya - Litva yolu üzrə razılaşmaya diqqət yetirək. İspaniyanın Litva eksklavı üçün 1866-cı ildə Fransa ilə xüsusi dəhliz müqaviləsi bağlanıb. Fransa ərazisindən keçən yolun statusu və texniki şərtləri bu sənədlə müəyyən olunub. Onu da qeyd edim ki, bəzi hallarda dəhlizlər sanki eksklavı birləşdirən "xüsusi hüquq zonası" olur. Yolu üzərində keçid edən dövlətin hüququ deyil, eksklava aid dövlətin qaydaları tətbiq edilir. Təbii ki, bütün bunlar dövlətlərarası müqavilələrlə tənzimlənən məsələlərdir". Zəngəzur dəhlizinə gəldikdə isə E.Mirzəbəyli bildirdi ki, Ermənistan öz ərazisindən Azərbaycanın əsas ərazisindən ölkənin digər ərazisinə maneəsiz keçidin təmin edilməsinə zəmanət verir: "Bu, beynəlxalq dövlətlərarası öhdəlikdir və

Paşayan "Ağdam Azərbaycanındır" dedi

Aprel 10-da Bakı Hərbi Məhkəməsinə davam etdirilən məhkəmə prosesində təqsirləndirilən şəxs Melikset Paşayan dövlət ittihamçılarının suallarını cavablandırarkən Azərbaycan Respublikasının vaxtilə işğal altında olmuş ərazilərində qanunsuz şəkildə hərbi xidmət keçdiyini etiraf edib.

Axar.az xəbər verir ki, Ermənistan Silahlı Qüvvələrində xidmət etmiş M.Paşayan ona "Kalaşnikov" silahı təhkim olunduğunu bildirib.

Bir neçə istiqamətdə, o cümlədən Ağdam rayonunun Sarıcalı, Güllüce və digər kəndlərində döyüş postlarında durduğunu deyən təqsirləndirilən şəxs dövlət ittihamçısı Fuad Musayevin sualına cavabında "Ağdam Azərbaycan Respublikasının rayonudur" deyib. Azərbaycan ərazilərində nəyi kimdən qoruması barədə suala isə cavab verə bilməyib.

Xatırladaq ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

İranla sərhəddə körpü nə vaxt istifadəyə veriləcək?

Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev və İran İslam Respublikasının yol və şəhərsalma naziri Fərzanə Sadiq Ağbənd körpüsünə, Horadiz-Ağbənd dəmir yolu tikintisinə birgə baxış keçiriblər.

APA-a xəbər verir ki, Şahin Mustafayev və Fərzanə Sadiq Ağbənd keçirilən birgə infrastruktur layihələrinə birgə baxış keçiriblər.

Səfər zamanı Ağbənd körpüsünün 2026-cı ilin əvvəllərində istifadəyə verilməsi və onun istismarının asanlaşdırılması istiqamətində planlar nəzərdən keçirilib.

Qərara alınıb ki, sərhəd körpüsünün tikintisi bu ilin noyabr ayınadək başa çatdırılsın və açılışa hazır olsun.

Eyni zamanda İran ərazisində yerləşən sərhəd terminalının müvəqqəti istismarı üçün zəruri tədbirlərin görülməsi və terminalın 2026-cı ilə qədər tam istifadəyə verilməsi razılaşdırılıb.

Bundan əlavə, bu ilin sonuna kimi həm yük, həm də minik avtomobillərin hərəkətinin bərpa olunması planlaşdırılır.

yerinə yetirilməlidir. Maneəsiz keçid anlayışı isə xüsusi statusa malik dəhlizlərə tətbiq edilir. İrəvanın indi nə demənin digər ərazisinə maneəsiz keçidin təmin edilməsinə zəmanət verir: "Bu, beynəlxalq dövlətlərarası öhdəlikdir və

lizi üzərində xüsusi hüquqi statusun tətbiqinə zəmanət verib. Bu statusun detalları isə şübhəsiz ki, dövlətlərarası razılaşmalarla tənzimlənə bilər".

E.PAŞASOY,
"Yeni Məqavat"

İctimai yerlərdə siqaret çəkmək və siqaretin kötüyünün hara gəldi atılmasının qarşısını almaq üçün ölkəmizdə inzibati cəza tədbirləri mövcuddur. Etiraf etməliyə ki, bu cəza tədbirinin tətbiqindən sonra ictimai yerlərdə siqaret çəkənlərin sayı kəskin azalıb.

İndi isə digər bir məsələ gündəmə gəlib. İctimai yerlərdə ayrı-ayrı adamların söyüşlə danışmağı ciddi narahatlıq doğurur.

Maraqlıdır ki, bir çox ölkələrdə bu cür şəxslər üçün cəza tədbirləri var. Hətta Rusiya Dövlət Dumasında ictimai yerlərdə və internetdə söyüş söyməyə görə nəzərdə tutulan cərimənin 10 dəfə artırılması təklif edilib. Dövlət Dumasının deputatı Aleksandr Aksenenko İnzibati Xətlər Məcəlləsinə ictimai yerlərdə və internetdə nalayiq sözlərdən istifadəyə görə cərimələrin min rubldan 10 min rubla qədər artırılmasını nəzərdə tutan dəyişikliklər edilməsini təklif edib.

Qazaxıstanda da ictimai yerlərdə söyüşə görə cəzalar artırılıb. Bu ölkədə yenilənmiş İnzibati Xətlər Qanunu qüvvəyə minib, söyüş söyənlərə veriləcək cəzalar ağırlaşdırılıb.

Bundan sonra ictimai yerlərdə söyüş söyən, təhqir və təzyiqlərə yol verən, ictimai binalara və yaşayış yerlərinə, habelə ictimai nəqliyyat vasitələrinə və ictimai əmlakla zərər vuran, ictimai yerlərə hörmətsizlik edən, insanların ictimai asayişini və əmin-amanlığını pozan şəxslər ciddi şəkildə cəzalandırılacaqlar.

Günahı sübuta yetirilənlərə 69 min tenge (təxminən 267 AZN) və ya 15 günə qədər həbs cəzası veriləcək. Ci-

naşatın təkrar törədildiyi təqdirdə həbs cəzası 30 günə qədər artırılacaq.

Bəs ölkəmizdə belə bir qaydanın tətbiqi mümkündürmü?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, ictimai yerlərdə söyüş söymək, kiminsə haqqında əxlaqsız fikirlər bildirmək ictimai qaydanı pozan məqamlardır və inzibati məsuliyyət yaradır. Onun sözlərinə görə, bu kimi hallar xırda xuliqanlıq hesab edilir: "Çox təəssüf ki, Azərbaycanda bu kimi hallara qarşı cəzanın tətbiq edildiyini görmürük. Mənəvi dəyərlər sanki itmək üzrədir. Sosial şəbəkələrdə, küçədə və digər ictimai nəqliyyatda davranış qaydalarında narahatedici məqamlar var. Belə hallar olanda əgər polis yaxınlıqda dırsa, hansısa tədbir görür. Amma birmənalı olaraq belə bir qaydanın tətbiqi, yəni bunun inzibati məsuliyyət yaranan hal olması, lazım gəldikdə xırda xuliqanlıq kimi digər tövsiyələrinin tətbiq edilməsi ilə bağlı maarifləndirici işlər olmalıdır. İnsanlar bəzən törətdiyi əməlin nəticəsini bilmirlər, eyni zamanda maariflənmək istəməirlər ki, gələcəkdə bu cür əməllərə yol verməsinlər.

Biri küçədə siqaretin kötüyünü, digəri içdiyi suyun qabı-

Söyüşə görə pul cəriməsi tətbiqi

Ekspert: "İctimai qınaq və sosial nəzarət mexanizmi də olmalıdır"

nı yere atır, ayrısı ucadan söyür. Bütün bunların hamısı inzibati məsuliyyət yaratmalıdır və onun tətbiqini gücləndirmək lazımdır. Uyğunsuz davranış, söyüş və dəyərlərə zidd hərəkətlərlə bağlı tədbirlərin aparıldığını görmürük".

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Müsavat"a bildirib ki, ictimai yerlərdə vulqar, təhqiramiz ifadələr işlədənlər və maşınların siqnalları ilə səs kirliliyi yarananlar üçün hüquqi məsuliyyət nəzərdə tutulur: "Bununla bağlı cə-

miyyətdə hüquqi maarifləndirmə işləri aparılmalıdır. İnsanların hüquqi savadlılığı artmalı və bilməlidirlər ki, ictimai məkanlarda davranış qaydalarına əməl etməlidirlər. Əks təqdirdə, onların davranış ictimai asayişin pozulması əleyhinə addım kimi hüquqi məsuliyyətin təsiri altına düşəcək. Həm inzibati xətlər, həm də cinayət məəcəlləsində müvafiq hüquqi məsuliyyət nəzərdə tutulub. İnsanlar bununla bağlı maarifləndirilməlidir. Burada ailə tərbiyə-

si də rol oynayır. Ailələrlə, uşaqlarla işləmək lazımdır. Məktəblərdə həyat bilgisi fənnində bu haqda uşaqlara anlayış ötürülməlidir.

Biz söyüş söyənlərə təkcə küçələrdə deyil, avtobuslarda da rast gəlirik. Bu özünü daha çox sənişin-sürücü münasibətində göstərir. Bütün bunlar ekoloji polis anlayışını aktuallaşdırır. Polisin bir missiyası da belə nizamsızlıqları qaydaya salmaqdır. Polis ziyalıları, ictimai fəallar, tanınmış imzalar və ictimaiyyət nümayən-

dələri ilə birlikdə bu istiqamətdə birgə ardıcıl maarifləndirici tədbirlər görməlidir. Televiziyalarda, sosial media platformalarında təbliğat aparılmalıdır. Burada QHT-lər də KİV-lə birgə koordinasiya ilə işləyə bilər. İctimai qınaq və sosial nəzarət mexanizmi də olmalıdır".

Millət vəkili Fazil Mustafa deyir ki, ictimai yerdə insanların hansısa bir davranış mədəniyyət məsələsidir. Deputatın sözlərinə görə, buna hüquq məsələsi kimi baxılsa, böyük problemlər yaşanar. "Cəmiyyətin təhsil səviyyəsi aşağı düşdükcə ədəbi ifadə ilə deyil, jarqon və söyüş dili ilə danışılacaq. Ona görə də bunu hüquq çərçivəsində qiymətləndirsək, kiməsə nəyisə sübut etmək çətin olar. Hətta bu başqasına hansısa bir şəxsi bu ad altında ittiham etməyə, şərhləməyə şərait yaradacaq. Siqaret maddi sübutu olan məsələdir. Maddi sübutu olmayan məsələlər ətrafında hansısa sübut ortaya qoymaq çətinidir. Tutaq ki, kiməsə yanımdan keçəndə söyüş söyür. Bunu sonra necə sübut edək? Adam dediyini dana bilər. Hər söyüş söyənün səsinə ya-zaq?!"

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Xəstə gəncləri əsgərliyə necə aparıblar?

36 nəfər yararsız olduğu halda hərbi xidmətə çağırılıb, 26 nəfər isə sağlam olsa da...

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti (SHXÇDX) tərəfindən 2023-cü ilin may ayından etibarən korrupsiya hüquqpozmaları və digər neqativ hallarla bağlı araşdırma aparılması üçün Baş Prokurorluğa təqdim olunmuş məlumatlar açıqlanıb.

Baş Prokurorluqdan verilən xəbərə görə, qeyd olunan dövrə mütəmadi olaraq sistemli şəkildə həm SHXÇDX, həm də digər dövlət qurumları ilə birgə hərbi xidmətə çağırış zamanı yol verilən qanun pozuntularının qarşısının alınması, şəffaflığın təmin

edilməsi və korrupsiya hallarının aradan qaldırılması məqsədilə kompleks tədbirlər görüldü. Belə ki, 2025-ci ilin birinci rübündə Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən qeyd olunan sahədə aparılmış araşdırmalar

zamanı ümumilikdə 36 nəfərin hərbi xidmətə yararsız olduğu halda çağırıldığı, 26 nəfərin isə sağlam olmasına baxmayaraq, tibbi müayinədən sonra xidmətə yararsız kimi qeyd olunduğu müəyyən edilib. Həmçinin 12 şəxsin müxtəlif saxta sənədlər vasitəsilə hərbi xidmətdən yayınması faktları aşkarlandı. Bir çağırışçının xəstə olmasını təsdiqləyən yalnız bir həkim ekspert olmur.

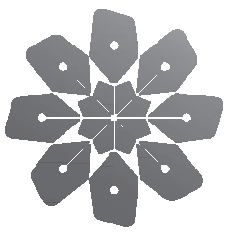
Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə "Yeni Müsavat"a mövzu ilə bağlı fikirlərini belə izah edib: "Hər çağırışda on minlərlə Azərbaycan gənci həkim komissiyasında keçir, sağlam sağlam kimi, xəstə də xəstə kimi aydınlaşdırılır və sonrakı addımlar atılır. Bu gün Azərbaycanda hərbi xidmətə yararsız olan şəxslərlə bağlı həkim komissiyası tərəfindən müvafiq qərarlar verilir. Bununla belə, Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin ortaya çıxardığı faktlar onu göstərir ki, görülən böyük bir işin qarşısında belə qanunazidd addımlar da atılır. Hər iki hal qəbul edilməzdir. Xidmətə yararsız xidmətə çağırılması yolverilməzdir, çünki o, təkcə hərbi xidmətə zərər vermir, eyni zamanda ailəsi gərginlik keçirir. Çox təəssüf ki, xidmətə yararsız olduğu halda xidmətə cəlb olunmaq gəncin ya xidmət etdiyi dövrdə, yaxud da xidmətdən sonra yaşadığı gərginlik sağlamlığa zərər vurur, hətta həyatını dəyişə bilər. Eyni zamanda sağlamlığı imkan verdiyi halda kiminsə yararsız kimi qeyd edilməsi birbaşa cinayətdir. Bununla bağlı qanunvericilikdə nəzərdə tu-

tulmuş qaydada müvafiq tədbirlər görülməlidir. Görünən odur ki, dövlət bu məsələyə ciddi diqqət edir. Bir tərəfdən təhlükəsizliyimizin qorunması üçün hərbi çağırış qaydalarına uyğun həyata keçirilir və silahlı qüvvələrimiz on minlərlə Vətəni qorumağa hazır olan sağlam gənc əsgər əldə edir, digər tərəfdən isə sağlamlığında heqiqətən problem olanları ya müalicəyə göndərilir, ya da xidmətdən kənarda saxlayırlar. Qanunazidd addımlar isə ortaya çıxdıqdan sonra hüquqi qiymət verilir. Azərbaycan dövləti heç bir məlumatı cəmiyyətdən gizlətmir. Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən aparılmış araşdırmaların nəticələrinin açıqlanması onu göstərir ki, bu məsələdə dövlətin mövqeyi qətidir və hər zaman da belə olacaq".

Hərbi ekspert Emin Həsəni isə qeyd edib ki, bu istiqamətdə məqsədyönlü addımlar atılır. "Yeni Müsavat" a şərhində ekspert qeyd edib ki, xüsusilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiə Nazirliyinin tərkibində həkim komissiyasından keçməklə bağlı Cənab Prezidentin imzaladığı fərman çox önəmlidir: "Şəffaflığın artırılması baxımından bu çox önəmli idi, çünki uşaq yaşlarından əlilliyi olanların

bazası nazirlikdə mövcuddur. Əlilliyin müəyyən edilməsi ilə bağlı bütün proseslər nazirliyin tabeliyindəki qurumların səlahiyyətindədir və son illər bu istiqamətdə xeyli islahat aparılıb. Həqiqi hərbi xidmətə çağırılanların tibbi şəhadətləndirilməsi zamanı bir sıra qərarların qəbulu üçün yekun tibbi müayinənin ƏƏSMN tərəfindən aparılmasını Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rəhbərliyi Baş Prokurorluqla birgə təklif etmişdi. Təəssüf ki, dünyanın hər yerində nöqsanlar var. Rəqəmlərə gəlincə, nöqsanlar kütləvi hal almır. Onların aradan qaldırılması üçün isə davamlı mübarizə aparılır, maarifləndirmə işləri də davam etdirilir, o cümlədən Baş Prokurorluq qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq, tədbirlər həyata keçirir. Bəzən xəstəliyi olan çağırışçılar hərbi xidmət keçmək istəyirlər. Bunun ilk səbəbi vətənpərvərliklə bağlıdır, bir qisim isə gələcəkdə hüquq-mühafizə orqanlarında xidmət etmək istədiyi üçün hərbi xidməti keçmək istəyir. Hesab edirəm ki, müəyyən vəziyyətlərlə başmaq lazımdır. Mətbuat da, QHT də ictimai nəzarəti gücləndirməli, hüquq-mühafizə orqanları isə ardıcıl tədbirlər görməlidir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

“Müasir dövrdə ekoloji təhlükəsizlik global problemlərdən biri kimi aktual olaraq qalır. Atmosferin çirklənməsində şübhəsiz ki, nəqliyyat vasitələrinin sayının gündən-günə artmasının böyük təsiri var. Nəqliyyatın müxtəlif növlərinin fəaliyyəti nəticəsində hər gün atmosfərə külli miqdarda zəhərli qazlar atılır, ətraf mühitə yüksək texnogen təsir göstərilir və insanların sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yaranır”. Bu fikirlər Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin atmosferin çirklənməsinin qarşısının alınması məqsədilə sürücülərə müraciətində yer alıb. Bildirilib ki, dünyada, eləcə də ölkəmizdə daxili yanma mühərrikləri ilə işləyən avtonəqliyyat vasitələri atmosferi çirkləndirən başlıca mənbə növü olaraq qalır. Hava hövzəsinin çirklənməsində avtonəqliyyat vasitələrinin payı 80%-dir. Hesablamalara görə, ölkəmizdə avtomobil nəqliyyatından atmosfərə il ərzində atılan zərərli maddələrin miqdarı 700 min tona yaxındır. “Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi bir daha nəqliyyat vasitələrinin sahiblərini, sürücüləri, eləcə də avtonəqliyyat müəssisələrinin rəhbərliyini istifadələrində olan avtomobilləri saz vəziyyətdə saxlamağa, ixrac qazlarının tərkibinin normalara uyğunlaşdırılmasını təmin etməyə çağırır”.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi beynəlxalq layihə çərçivəsində şəhərin müəyyən yerlərində avtomatlaşdırılmış hava keyfiyyətini ölçən stansiyalar quraşdırıb. Atmosferdə karbon qazı normadan artıq oduqda bu stansiyalar qeydə alır. Bundan əlavə, nazirliyin regional idarələrinin müfəttişləri yerlərdə mütəmadi olaraq reydlər keçirirlər. Ümumi plana əsasən reydlər bir neçə aydan bir keçirilə bilər. Mütəmadi də aparılır. Paytaxtda və digər şəhərlərdə, rayonlarda gündəlik iş rejiminə uyğun qrafiklə monitorinqlər aparılır. İctimai iaşə obyektlərinin, restoranların, kafelərin bacalarında xüsusi tüstü təmizləyən filtrlərin quraşdırılması məcburi tələb olunur. Bu filtrlər tüstünü birbaşa havaya buraxmır. Zərərini təmizləyib buraxır. Həmçinin filtrlər vaxtaşırı xüsusi ixtisaslaşmış şirkətlər tərəfindən təmizlənməlidir ki, qənaətbəxş çalışsın. Nazirlik tərəfindən keçirilən yoxlamalar nəticəsində hər hansı obyektin bacasından həddən artıq tüstü çıxdığı müəyyən edil-

dikdə cərimə tətbiq edilir.

Nəqliyyat vasitələrinə gəlinə, yaşı 10 ildən çox olan minik avtomobillərinin ölkə ərazisinə gətirilməsinin məhdudlaşdırılması ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin qərarı da ümidvericidir. Bu qərar avtomobillərdən atmosfərə atılan zərərli qazların insan sağlamlığına və ətraf mühitə mənfi təsirlərini azaldacaq kimi görünür.

Həmçinin sənaye müəssisələrində də ETSN-in regional qurumları müşahidələr aparır. Atmosfərə buraxılan tüstünün ölçüsü ölçülür. Normadan kənar hallar aşkarlansa, müvafiq tədbirlər görülür.

Dünyada zavod və fabriklərdə tüstünün idarə olunması üçün xüsusi texnologiyalar mövcuddur. Bu vasitələr tüstünü birbaşa atmosfərə buraxmır, onun tərkibindəki zəhərli maddələrin qarşısını alır. Zavod, fabrik rəhbərliyindən müəssisənin bu texnologiyalarla təchiz olunması tələb edilir. Sovet dövründən qalan texnologiyalar bu məsələdə yetərsizdir. Tüstünü əsasən

Ekologiya

YENİ ÜSAVAT
N 60 (8670) 11 aprel 2025

Qara tüstülü maşınlar - onlar ekologiyani necə məhv edir? Onlar maşın yox, tüstü borusudur

nacaq qənaətililiyinin pisləşməsinə gətirib çıxarır. Əlverişsiz yol şəraiti, yanacaq-sürtkü materiallarının keyfiyyətinin aşağı olması avtonəqliyyat vasitələrinin qovşaq və aqreqlərinin sürətlə yeyilməsinə, yanacaq sərfinin və xaric qazların zəhərliyi- yinin artmasına səbəb olur. Texniki qulluq və təmirin keyfiyyətinin hələlik yüksək səviyyədə olmaması, müasir avadanlıqların və ixtisaslı mütəxəssislərin çatışmaması avtonəqliyyat vasitələrinin iş qabiliyyətinin tam bərpa olunmasına mənfi təsir göstərir. Nəticədə avtomobil istehsalı sənayesinin ekoloji standartların tələblərinə uyğun olan təkmilləşdirilmiş mühərrik istehsalı sahəsində səyləri reallaşmır.

Xatırladaq ki, zaman-zaman ölkəmizdə “Təmiz hava” ayıqlığı ilə bağlı maarifləndirici tədbirlər həyata keçirilir. Bu tədbirlər çərçivəsində Baş DYP İdarəsinin Ekoloji Nəzarət üzrə Yol PatruL Xidməti Böliyyünün əməkdaşları intensiv işlər aparır. Xidməti ərazidə ətraf mühitin qorunması və zərərli qazların ixracı ilə bağlı maarifləndirici işlər görülür. Avtomobillər saxlanılaraq xüsusi texniki qurğu vasitəsilə yoxlanılır. Sürücülərə bu barədə ətraflı məlumat verilir. Qeyd olunur ki, avtomobili saz vəziyyətdə saxlamamaq həm özlərinə, həm də digərlərinə ziyan vurur.

təmizləmədən buraxır. Artıq yeni texnologiyalar sayəsində bu problemin həllində irəliləyiş var. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi beynəlxalq layihə çərçivəsində şəhərin müəyyən yerlərində avtomatlaşdırılmış hava keyfiyyətini ölçən stansiyalar quraşdırıb. Atmosferdə karbon qazı normadan artıq oduqda bu stansiyalar qeydə alır. Bundan əlavə, nazirliyin regional idarələrinin müfəttişləri yerlərdə mütəmadi olaraq reydlər keçirirlər. Ümumi plana əsasən reydlər bir neçə aydan bir keçirilə bilər. Mütəmadi də aparılır. Paytaxtda və digər şəhərlərdə, rayonlarda gündəlik iş rejiminə uyğun qrafiklə monitorinqlər aparılır. İctimai iaşə obyektlərinin, restoranların, kafelərin bacalarında xüsusi tüstü təmizləyən filtrlərin qu-

raşdırılması məcburi tələb olunur. Bu filtrlər tüstünü birbaşa havaya buraxmır. Zərərini təmizləyib buraxır. Həmçinin filtrlər vaxtaşırı xüsusi ixtisaslaşmış şirkətlər tərəfindən təmizlənməlidir ki, qənaətbəxş çalışsın. Nazirlik tərəfindən keçirilən yoxlamalar nəticəsində hər hansı obyektin bacasından həddən artıq tüstü çıxdığı müəyyən edildikdə cərimə tətbiq edilir.

Mütəxəssislər hesab edirlər ki, havanın çirklənməsinin ən təhlükəli və xoşagəlməyən qaz, tüstü, duman və toz qarışığı olan smoqdur. Su buxarlarının kondensasiyası zamanı kiçik tüstü hissəcikləri ətrafında toplanmasından əmələ gələn smoq, xüsusilə, böyük sənaye şəhərlərində nəqliyyat vasitələrinin çox sıx olduğu ərazilər üçün xarakterikdir. Smoqun tərkibi-

bində olan ən zəhərli qaz avtomobillərin buraxdığı dem qazı hesab olunur. Smoq zamanı havada zərərli maddələrin şiddətli konsentrasiyası yaranır ki, bu da bəzən ölümlə nəticələnir.

Avtonəqliyyat vasitələrinin uzunmüddətli istismarı onların texniki vəziyyətinin və daxili yanma mühərriklərinin tənzimlənmə parametrlərinin pisləşməsinə gətirib çıxarır. Atmosfərə atılan zərərli maddələrin miqdarı avtonəqliyyat vasitələrinin aşınmasından daha sürətlə artır. Məsələn, yeni avtomobillərdə yalnız 1-3 il ərzində zərərli qaz tullantılarının səviyyəsini istehsalçı müəssisənin zəmanət verdiyi həddə saxlamaq mümkündür. İstismar prosesində cari nasazlıqlar və tənzimləmələrin pozulması zər-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

Apreldə geri dönan soyuqlar

Son günlərdə havanın temperaturundakı kəskin dəyişikliklər bir çox ölkədə insanların gündəlik həyatına təsir edib. Araşdırmalara görə, bu ay dünyanın bir çox bölgəsində havanın soyuması müşahidə olunacaq.

Aprel ayında adətən baharın daha da hiss olunmağa başladığı bir vaxt olsa da, bu il qeyri-adi hava şəraiti ilə yadda qalacaq. Avropa ölkələrinin əksəriyyətində, xüsusilə də Şərqi Avropada, aprel ayının ortalarında gözənilən soyuq hava dalğası artıq təsirini göstərməyə başlayıb. Polşa, Ukrayna və Rumıniyada temperaturun 0°C-yə yaxınlaşması və bəzi bölgələrdə şaxtaların olması proqnozlaşdırılır. Həmçinin qar-daş ölkə Türkiyədə də qarlı

hava müşahidə edilir.

Bəs bu nə ilə bağlıdır? Ölkəmizə necə təsir edəcək?

Meteoroloq Cavid Hüseynov dünyada havanın soyumasını Yenibah.az-a belə şərh edib: “Avropanın şimal-şərq hissəsi, şimal-qərbi Sibir və Barens dənizləri üzərində siklon və antisiklonların formalaşması ilə səciyyələnən soyuq hava kütlələri yaranmışdır. Məkan və vaxt etdiyi təsir dairəsində hava şəraitinin kəskin pisləşməsinə

səbəb olur, havanın aşağı təbəqələrində faktiki temperaturla norma arasındakı fərq 5-8°C, yuxarı təbəqələrdə isə 2-4°C arasında dəyişir”.

Ekspert vurğulayıb ki, hazırda respublikamızın ərazisində müşahidə olunan küləkli hava şəraiti siklonik fəaliyyətlə əlaqədardır və yaz fəslı üçün xarakterikdir: “Soyuq hava kütlələrinin ölkəmizin ərazisinə daxil olmasıyla yaxın bir neçə gün ərzində havanın temperaturunun kəskin dəyişməsi (aşağı düşməsi) və leysan yağıntıların (yüksək dağlıq ərazilərdə qar şəklində)

də) yağmasına, sahilyanı və düzənlik ərazilərdə isə güclü küləklərin əsməsinə səbəb olacaq”.

Qeyd edək ki, mütəxəs-

sislər havanın bu qədər dəyişkən və qeyri-sabit olmasını global iqlim dəyişiklikləri və “El Nino” fenomeni ilə əlaqələndirirlər. “El Nino” bu il at-

mosfer axınlarını dəyişdirərək bəzi bölgələrdə havanın soyumasına, digərlərində isə normadan artıq yağıntılara səbəb olur.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 60 (8670) 11 aprel 2025

Südü bililməyən faydaları

Elmi araşdırmalar südü insan sağlamlığında mühüm rol oynadığını təsdiqləyir. Oxu.az xəbər verir ki, müntəzəm süd istehlakı oynaq xəstəliklərinin qarşısını almağa, çəkini normallaşdırmağa və yaddaşı yaxşılaşdırmağa kömək edə bilər.

Araşdırmalar göstərir ki, müntəzəm olaraq süd qəbul edən insanlar osteoartridən daha az əziyyət çəkirlər. Süd sağlam sümükləri və oynaqları dəstəkləyən kalsiumla zəngindir.

Süd uzun müddət toxluq hissini qoruyan yüksək keyfiyyətli protein sayəsində çəkini idarə etməyə kömək edir. O, həddindən artıq yeməyin qarşısını alır və çəki normallaşmasına kömək edir. Südün tərkibindəki protein maddələr mübadiləsinə dəstəkləyir və fiziki fəaliyyətdən sonra əzələləri bərpa edir.

Süd sinir sisteminin normal fəaliyyəti üçün lazım olan B12 vitamininin mənbəyi olduğu üçün yaddaşı yaxşılaşdırmağa kömək edir. Balıqdan alınan omega-3 yağ turşuları ilə birləşdirildikdə, süd idrak funksiyasını yaxşılaşdırmağa və beyində litihabı azaltmağa kömək edir.

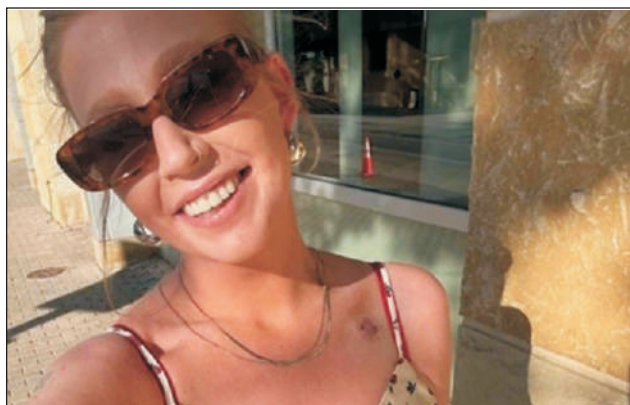
Diyetoloqdan arıqlamaq istəyən şirniyyat həvəskarlarına təsəlli

Arıqlama zamanı az miqdarda keyfiyyətli şirniyyatlara icazə verilir. Oxu.Az-ın xəbərinə görə, bu barədə rusiyalı diyetoloq Yekaterina Strelnikova "Lenta.ru"ya müsahibəsində danışib. O, arıqlamaq istəyən şokolad və konfet həvəskarlarını sakitləşdirib.

Belə ki, mütəxəssis arıqlamaq istəyənlərə, əks göstərişlər olmadıqda, şirniyyatları rasiondan tamamilə çıxarmamağı tövsiyə edib.

Başı ağrıyırdı, dilini kəsdilər

ABŞ-da yaşayan Beth Riehle 35 yaşlı sağlam qadın idi. Aniden başlayan baş ağrısı sürətlə çənə və qulağa yayılıb, dili qaralmağa başlayıb və danışmaqda çətinlik çəkib. Həkimlər əvvəlcə çənə əzələsində problem olduğunu düşünüblər, amma əslində vəziyyət daha pis idi. 2024-cü ilin mart ayında edilən biopsiya nəticəsində onun dilində 4-cü dərəcəli skuamöz hüceyrəli karsinom (ağız xərçəngi) aşkar olunub. Bu cür xərçəng növü adətən yaşı 65-dən yuxarı olan kişilərdə rast gəlinir. Beth uzun müddət davam edən ağrılardan sonra 35 seans şüa terapiyası və 7 həftə kimyaterapiya alıb. Amma müalicədən sonra yeni simptomlar ortaya çıxıb və xərçəng yenidən yayılıb. Dilinin 80%-i 12 saatlıq əməliyyatla kəsilib. O, daha danışa və normal udquna bilmir.

Qeyd edək ki, ağız xərçənginin əsas səbəbləri siqaret, alkoqol və zəif ağız gigiyenasıdır. HPV virusunun bu xərçənglə əlaqəsi hələ tam sübut olunmayıb. Ağız xərçənginin erkən mərhələdə müəyyən edilməsi mümkündür. Xərçəngin qarşısını almaq üçün siqaret və spirtli içkilərdən uzaq durmaq, sağlam qidalanmaq və HPV peyvəndi vurulması tövsiyə olunur.

bini diqqətlə öyrənməyin vacibliyini vurğulayıb.

"Meyvə və quru meyvələr istisna olmaqla, klassik zəfir və ya beze pirojinalarını sağlamlıq üçün ən zərərsiz hesab etmək olar", - deyir o bildirib. Eyni zamanda diyetoloq istənilən sürətli karbohidratların çəki atılmasını yavaşladacağına diqqət çəkib. Bu nəticəni minimuma endirmək üçün şirniyyatın qəbulu üçün ən yaxşısı günün birinci yarısı məsləhətdir. Bu onunla bağlıdır ki, gün ərzində fiziki aktiv-

Süni intellekt infarktdan da qarşısını ala bilər

Yeni bir tədqiqat süni intellektin ölüməülürək ritm pozğunluqlarını iki həftə əvvəl proqnozlaşdırma qabiliyyətini ortaya qoyub. "European Heart Journal" da dərc olunan araşdırmaya görə, süni intellekt əsaslı alqoritm 240 mindən çox elektrokardiogram məlumatını təhlil edərək, ürək dayanması riski yüksək olan xəstələrin 70%-ni dəqiq şəkildə müəyyən edə bilər. Bu, ürək xəstəliklərinin erkən diaqnozu və müalicəsinin gələcəkdə dəyişməsinə böyük təsir göstərə bilər.

Araşdırma nəticələri göstərir ki, süni intellekt insan beyninin funksiyalarını təqildən bir neyron şəbəkəsi vasitəsilə, ürək ritmi pozğunluqlarının xəbərdarlıq signallarını əvvəlcədən aşkar edə bilər. Bu texnologiya hələ klinik sınaqlarda qiymətləndirilməkdə olsa da, gələcəkdə xəstəxanalarda, hətta ağıllı saatlar kimi gündəlik cihazlarda istifadə edilə bilər. Ürək xəstəlikləri səbəbindən hər il 5 milyondan çox insanın dünyasını dəyişdiyi nəzərə alındıqda, bu texnologiyanın həyat qurtaran bir təsiri ola biləcəyi vurğulanır. Həkimlər süni intellektin bu sahədəki potensialını böyük bir inqilab olaraq qiymətləndirirlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * V Henrix sarımsağı çox sevdiyinə görə pulu olmayanlardan sarımsaq alırdı.
- * Yetkin orta əsrlərdə Qərbi Avropada çox varlı adamları "istiaot kisəsi" adlandırırdılar.
- * Səfəvi səfiri Oruc bəy Bayat Avropa ölkələri ilə diplomatik danışıqlara gedərək burada bir xanımla tanış olmuş və ölkəyə qayıtmaqdan imtina etmişdir, özünə yeni ad - Don Juan adını vermişdir.
- * Avropada ilk dəfə ağır top silahlarından Yüzlük müharibəsində istifadə olunmuşdur.
- * Avropaya ilk dəfə Çindən çay hollandiyalılar gətirmişdir.
- * Dünya tarixinin ən sonuncu quldar dövləti Braziliya olmuşdur. Burada quldarlıq 1889-cu ildə ləğv olunmuşdur.
- * İlk quldar respublika - Roma (e.ə.509-cu il), ilk feodal respublikası - Venesiya və Genuya, ilk burjuva respublikası - Hollandiya, ilk sosialist respublikası - Rusiya olmuşdur.
- * Dünya tarixində ilk dəfə sultan titulu Qəznəvilər dövlətinin hökmdarı Mahmud daşımışdır.
- * Tarixə məlum olan ən qədim döyüş Meqiddo döyüşüdür. Bu döyüş misirlilərlə heft tayfası arasında olmuşdur. Döyüş mənbələrində tam işıqlandırılmışdır.
- * Azərbaycan tarixinə nəzər yetirsək, "Neolit inqilabından" savayı başqa inqilab olmamışdır.

Almaniya kosmosda peyk qruplaşması yaradacaq

Almaniya Silahlı Qüvvələri (Bundeswehr) 2029-cu ilə qədər kosmosda peyk qruplaşması yaratmaq niyyətindədir. Bu barədə Oxu.Az "Handelsblatt" qəzetinə istinadla xəbər verir. Ekspertlərin fikrincə, bir peyk qruplaşması 10 milyard avroya qədər başa gələ bilər. Nəşr əlavə edib ki, hazırda "Bundeswehr" 8-10 peykdən istifadə edir, lakin peyk qruplaşması üçün bir neçə yüz peyk lazımdır.

Amerikalılar ərzaq alıb yığmağa başlayıblar

ABŞ Prezidenti Donald Trampın idxal mallarına qarşı tətbiq etdiyi rüsumlar səbəbindən ölkə vətəndaşları özləri üçün ərzaq yığıb saxlayırlar. Bu barədə Oxu.Az "The Independent" qəzetinə istinadla xəbər verir. Bildirilir ki, Ağ Ev rəhbərinin tariflərinin qüvvəyə minməsi səbəbindən amerikalılar fəal surətdə zəruri malları alıb yığırlar. İnsanlar daha çox lobya, konserv, un və saxlanma müddəti uzun olan məhsulları satın alırlar. Bundan əlavə, bir çox amerikalı D.Trampın rüsumlarının ölkədə məhsulların qiymətlərinin kəskin artmasına səbəb olacağına inanır.

Dörd ay komada qaldı, sağlam körpə dünyaya gətirdi

11.10.2024-cü il tarixində 27 yaşlı hamilə qadın qıcolma sindromu ilə ağır vəziyyətdə Kliniki Tibbi Mərkəzin Doğum-Reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib. 4 gün həmin şöbədə komada qalan hamilə pasiyent şöbə müdiri Gülnar Süleymanova və digər həkimlərin uğurlu müalicə prosedurları nəticəsində həyata qayıtlılıb.

Daha sonra KTM-in Ginekologiya şöbəsində hamiləliyin izlənməsi və müalicəsi üçün müayinələr başlayıb.

07.04.2025-ci il tarixində və hamiləliyin 39-cu həftəsində mama-ginekoloq Şölə Səfərova qeysəriyyə kəsiyi əməliyyatı icra edib.

Çəkisi 3990 qram, boyu 52 sm olan sağlam körpə (kişi cinsi) dünyaya gəlib. Zəruri müayinələrdən sonra ana və kör-

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.